

NÉPNEVELŐ

A KATHOLIKUS TANÍTÓSÁG HIVATALOS LAPJA

Megjelenik minden vasárnap. — Előfizetési ára egész évre 8 korona, félévre 4 korona, egyes szám ára 30 fillér. — Szerkesztőség: Budapest, Szentkirályi-utca 28. szám. — Telefon: 52—31. — Kéziratokat nem küldünk vissza.

SZERKESZTŐ:
EMBER KÁROLY
SEGÉDSZERKESZTŐ:
WOHLMUTH ERNŐ
KIADÓTULAJDONOS:
SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

Megkapja e lapot minden katolikus népoktatási intézet egy példányban ingyen. Ily kérelmek az egyházmegyei főtanfelügyelőség útján intézendők a Szent-István-Társulat igazgatóságához, Budapest, Szentkirályi-utca 28.

Tanítók szociális mozgalma.

Irta: *Glesswein Sándor úr.*

Új eszmék, gondolatok és áramlatok rendszerint nem egy ember agyának termékei, hanem bizonyos tekintetben tömegproduktumok. Bizalmas körökben beszélnek róluk itt is, ott is, e megbeszélések folytan kialakulnak, átszűrődnek, tisztulnak, míg végre a nyilvánosság elé is merészkednek jönni s ha aztán megtalálják emberüket, aki precíz formába tudja e chaotikus anyagot önteni, vezérezsmékké válnak, melyek a gyakorlati életben érvényesülést követelnek.

A legutóbbi idők jelenségei kétségtelenül megállapítják azt, hogy a magyar tanítóvilág közel érintkezésbe jutott a szociális eszmével. Ezalatt én nem azokat a fölforgató és ultraradikális elveket értem, melyeket a közfelfogás rendszerint a szocializmus fogalmához köt, hanem azt az egészséges szociális irányzatot, mely a mai kor gazdasági viszonyainak megfelelőleg a munka terén — és pedig a szellemi és fizikai munka terén — a társadalmi igazságosságot nagyobb mértékben kívánja érvényre juttatni, mint a hogy az mostani kapitalisztikus s nálunk részben még feudalisztikus társadalmi rendszerünkben megvalósulhat.

Távol van ez az irányzat minden forradalmi mozzanattól, ellenkezőleg ez ugyan haladó áramlat, mely lépést kíván tartani társadalmunk egyéb rétegeinek mozdulatával, de épp azért konzerváló, fönttartó erő, mely a meglévőt az általános fejlődéshez alkalmazza. A forradalmat, a meglévőnek szétbomlását és teljes félrelökését a legtöbb esetben az a vaskalapos maradiság hozza létre, mely aggályos félénkséggel tekint minden a körülmények által követelt haladó lépésre és azt sokszor erőszakkal is meg akarja akadályozni.

Nálunk Magyarországon most minden arra mutat, hogy közzgazdasági és szociális berendezkedésünkben is, — a politikairól itt nem szölok — habár óvatosan, de annál biztosabban előre kell haladnunk. Hisz kézzelfoghatólag

beszél erről az általános drágulás, a gyarapodó kivándorlás és úgy látszik, az új népszámlálás adatai is azt fogják bizonyítani, hogy Magyarország további fejlődéséhez új szociális erők fölszabadulása kívánatos.

A mi tanítóságunkat ezekhez a szociális mozgalmakhoz két tényező hozza közel, sőt igen közel. Először az a körülmény, hogy a tanító igazán a nép között él és ha hivatását mindenképen be akarja tölteni, nemcsak a nép között, hanem a néppel kell élnie. A másik pedig az, hogy a mi tanítóink is bizonyára ama — a szó legnemesebb értelmében vett — munkásosztályhoz tartoznak, melynek a szociális kérdés nemcsak gallérja, hanem inge is.

Én csak örvendetes jelenségnek tekintem azt, hogy a tanítóságnak ez általános mozgalmában a mi katolikus tanítóink nem maradtak meg a tétlenség apatiájában. *Hisz egyedül az ő józan szervezkedésük hozhatja ezt a mozgalmat abba az egészséges irányba mely tanítóink és iskoláink ügyét megvédelmezi a vallásellenes és nemzetbontó tendenciáktól.*

A mi tanítóink ilyenmű szociális mozgalmat halával és örömmel üdvözlí mindenki, akinek óhaja, hogy nemzetünk jövője az egészséges szociális fejlődés irányát kövesse, amely mindenestre nem a mult vallásos és nemzeti hagyományainak félrelökésében, hanem azoknak átfarmáló erejében leli biztosítékát.

Midőn tehát annak a híret vesszük, hogy a keresztény tanítók a legutóbbi hetekben a nyilvánosság előtt is három helyen tárgyalnak szociális szervezkedésről — bizalmas körökben úgy látszik igen sok helyen — ez egyrészt azt mutatja, hogy ez az eszme teljes összhangban van korunk társadalmi követelményeivel. Midőn tanítóink egy része a keresztény szociális zászló alatt tömörül, fővárosunk keresztény tanítói szükségét látják, hogy a keresztény elvek alapján egyesületet alkossanak és a katolikus tanügyi tanács egy szociális szakosztályt óhajt kebelében megteremteni és midőn, mint saját tapasztalásomból tudom és írhatom, az ország katolikus tanítói a szociális szervezkedés iránt

meleg részvétüket nyilvánítják, mindez tulajdonképpen egy gondolatnak a kifejezése, t. i., hogy a keresztyény tanítókak egy szervezett testületet kell alkotniok, hogy saját léteérdekeiket is megvédve, egyszersmind a keresztyény nevelés ügyét körülbastyazzák.

De ezek eddig csak patakok, hol a magas bércekről fiatalos ugrándozással lesiető erek, hol a völgyek mélyéből elementaris erővel feltörő források, melyek azonban magukra hagyatva, esakhamar elpárolgó és a homokban szettűtő patakokká vagy a síkságban elterülő mozdulatlan posványokká válhatnak, ha az egyesülést nem keresik. Csak ez az egyesülés teremthet belőlük hatalmas folyót, mely aztán malmokat és gyaratokat hajt, széles hatán nagy hajókat visz s mindenféle jólétet teremt, kereskedelmet és ipart fejleszt.

Ime a hegyi patak, mely az Alpések bércéről völgynek tart, sziklakat furát, csakhogy megtalálja társát s vele egyesülve diadalmas útját tovább folytathassa. Azért hat, aki diadalra vagyik, ne ijedjen meg az eléje torlaszoló akadályoktól. Felretéve minden egyéni tekintetet, keresse meg minden patak azt az utat, mely a társával való egyesüléshez vezet, ekkor lesz a mi tanítóink szocialis mozgalmá erős, áldados és diadalmas.

Reméljük, hogy a Kath. Tanügyi Tanács f. hó 16-án tartandó gyűlésén egy szocialis szakosztály megalkotásával megnyitja az útját az egészséges mozgalmak egyesítésének.

Reformeszmeék a népoktatás terén.

Irta: *Károly Mikló.*

II.

Minden kétségen felül áll, hogy ez az eszme, mint világgondolat az evangeliumból veszi eredetét s megnyilvánult már mint a rabszolgaság eltörloje, mint a szabadság, egyenlőség és testvériség szülőanyja, tehát a feudalizmus és jobbágyság megszüntetője, valahányszor megjelenik, mindig a legnagyobb tömegeket keríti ha almába s ezekből annyira erős és annyira kíméletlen, hogy a legvésebb rombolásoktól sem riad vissza hódító útjában. Hogy celt érhesen, Franciaországban eltávolítja az Istent az oltarrol s a materializmus igaz képviselőjét, a női testet ülteti helyére. Kezet fog a szerelem általános törvényével s egyfitt igyekeznek tért hódítani.

A szocializmusnak is egyaránt kellene a népoktatás alapelvei, a gyermek és a tanító. Be akar hatolni az iskolába, de oda rendesen nem eresztik be. Oda csak beszivarog. Eppen ezért a népoktatásnak minden terjeszkedni akaró eszme által gyakorolt módjához, a felnőttek oktatásához lát hozzá s így megteremt a népoktatásnak egy új módozatát, jobban mondva, kibővíti s intenzívitásában is fejleszt a népoktatást. A szocializmusnak a tanítók iránti nagy előszeretete s a papság iránt való óriási ellenszenve ne tévesszen meg senkit. Neki tulajdonképen a *gyermekre* és a *tanítóra* volna szüksége. Azért igyekszik a tanítót mindenáron megnyerni, hogy így a gyermekekhez férközhessék s azért akar

pap és tanító közé éket verni, mert bizton várja, hogy akkor a tanítósság hozzácsatlakozik. Mikor pedig a papságot, mint a tanítósság elnyomóját állítja oda, nem gondolja meg, hogy nagyobb zsarnok a világon nincs, mint a szocializmus, amely a sztrájk-töröket végleg megsemmisíti, az ellenfélt minden rendelkezésére álló eszközzel akarja tönkretenni s az összes elöttünk szent és nemes hagyományokat mind labbal tapossa célja érdekében.

Mindebből látjuk, hogy ime a 42 éves fogalom, a népoktatás a nemzeti eszme és a szocializmus működésében óriási jelentőséggel bír s egyaránt fölkarolja és hareba lép érte mindenik.

Mégis, akár a nemzetet, akár a szocializmus eleven testületeit nézzük, föltűnik, hogy ezek az emberi egyéniségen kívül álló társulási együttathatók eredményei. Formák, azon céllal, hogy az embert a nemzeti és szocialis életre alkalmassá tegyék. Együttérzések, érdekkapcsolatok, de az embernek lényegét nem teszik. A középkori lovagság eszméje, amely századokon át uralkodott az elmék fölött s hatalmában tartotta a nevelést, egyáltalán sem nemzeti, sem szocialis irányú nem volt. Annak más nevet adni igazán nem lehet, mint a *lovagok kora*. Az sem tartozott az ember lényegéhez; egy történelmi jelenet volt s eltűnt. Épp így eltűnhetnek a többi társulási alakulások; de egy eszme soha el nem tűnhet s ez az *embert egyén eszméje*.

Ez az eszme lelkesítette a görögöket, mikor szobrokat gondoltak ki, ez vezette egyszerű festői alkotások létrehozásában az olasz művészetet. Az egyéni érték és tökéletesség kifejtése volt tulajdonképeni alapja a lovagkornak is. Azért versenyeztek egymással annyira a lovagok, hogy egyéni tökéletességüket minél kiemelkedőbbé tegyék.

Az egyéniség eszméjének kifejtése a természet-tudomány földadata. E téren az orvosi tudomány vezet. Célja ugyan a betegségek s azok gyógyítási módjainak fölismerése, illetőleg a beteg ember sikeres meggyógyítása. Mindazonáltal ez irányú kutatásai közben mindjobban és jobban megismeri és megismereti az emberi testet. Elmondhatjuk, hogy az orvosi tudomány valósággal *rombadöntötte a régi pedagogiának azt a részét*, amely az ember testi nevelésével foglalkozott. De az orvosi tudomány mind tovább és tovább jut. Az idegismeret útján megveti a tapasztalati lélektan s vele az újabb lelki nevelés alapjait.

Egészen bizonyos ezek szerint, hogy a nemzeti és szocialis eszméken át útunk az individualizmus felé vezet. Lehet közvetett célunk jó hazafiak, kiváló szocialis érzésű emberek nevelése, de fő és természetes földadatunk mégis az, hogy fizikailag és erkölcsileg minél tökéletesebb egyéneket neveljünk.

Ime tehát elöttünk áll a népoktatás természetes elemeinek

a) a gyermeknek és

b) a tanítónak helyes meghatározásában szükséges irány; röviden ezt úgy fejezhetjük ki:

a népoktatás iránya nem lehet más, mint fizikailag és erkölcsileg a lehető leg-tökéletesebb egyének létrehozása.

Ez okból a **néptanítósság** szakképzésének oda kell irányulni, hogy mindazon ismeretekkel rendelkezék, amelyek segítik, képessé teszik, hogy a reá bízott gyermekeket fizikailag és erkölcsileg a leg-tökéletesebb egyénekké fejleszthesse.

Ez irányjelző gondolat követeli, hogy a tanító legalább is úgy ismerje az emberi testet, mint az orvos. Alapjában véve jobban kellene ismernie, mert

az orvos végre is csak a beteg emberekkel foglalkozik, míg a tanító minden emberrel; de ez olyan követelmény, ami mostani nézőpontunkból tekintve, úgy látszik, mintha soha meg nem valósulhatna. Úgy látszik, mintha a világ legkevesebbet adna az embernevelésre. Ez azonban csak látszat. Egészen bizonyos, hogy az embernevelés s ennek keretében a népoktatás, a tudomány előrehaladásával föléje kerekedik minden emberi intézménynek. Ma látszólag legtöbbet költenek az államok a katonaságra. Hatalmas összegbe kerül a közlekedés. Sok-sok milliót emészt az igazságszolgáltatás, a közigazgatás, a földművelésügy, az ipari beruházás s még három más nagy állami intézmény. Ezek között alárendelt helyzetűnek látszik a nevelésügy s még sokkal jelentéktelenebbnek a népoktatás.

Itt azonban egy ténnyel nem szoktak a szemlélők számot vetni. Meg kellene különböztetni természetes és mesterséges gyermeknevelést. Természetes az, amit az anya, apa és a család végez. Mesterséges az, amit az iskola teljesít. Az iskolára eső rész a kevesebb, a családra eső rész a több. A szoptatás, a táplálás, ruházás, felügyelet, fegyelmezés, betegség esetén gondozás mind megannyi gazdasági érték, melynek anyagi terhe a családi vagyona, avagy munkaerőre nehezedik. Mialatt az anya kisdédével van elfoglalva, azalatt gazdasági értéket nem produkál, ezen idő és erő a gyermeknevelés javára esik. Ugyszintén érték-felhasználás az is, hogy a gyermek apja gazdasági javait fogyasztja. Ilyen módon gondolkodva, nemzeti nevelési költségünk lényegesen változik. Ha csak a 3,000,000 tankötelest vesszük s úgy számolunk, hogy egynek nevelése átlag 100 korona, akkor is nemzeti nevelési költségvetésünket 300 millióra szokik fel. Am ugyanennyit vehetünk a két éven aluliakra s ez már 600 millió nemzeti érték. De ugyanennyire tehetjük a 12-ötől 24 évesig menők nevelését, úgy hogy csupán Magyarországon évente az állam kiadásaival legalább egy milliárd koronára lehet tenni azt az értéket, amit a nemzet anyag- és munkaerő alakjában az ifjúság nevelésébe befektet.

Ebből a tényből meggyarázható pl. Amerika nagy gazdasági fölénye Európa fölött. Amig ugyanis Európában hatalmas erőmennyiség köttetik meg a nevelési munka elvégzésére s ez a sok energia mindig beléhelyeztetik az embertömegekbe, addig Amerika kész energiahalmazokat kap kivándorlók alakjában, akik ott a helyzeti energiát, amit az európai anyák és apák beléjük helyeztek, mozgási energiává s így munkává változtatják. Mikor európai grófok és hercegek milliárdos kisasszonyokat hoznak el Amerikából, tulajdonképpen a kivándorlók alakjában tőlünk elvont gazdasági értékeket szerzik vissza s így merőben igaztalan az amerikaiak ujabban fogantatott védekezése a milliárdok elvándorlása ellen.

Egyszóval a nevelés, bármily primitív legyen, mégis óriási értéket emészt és képvisel.

Am a neveléssel is úgy vagyunk, mint a szövessel, fonással és a háziipar egyes nemeivel. A gyári nevelés kezdi kiszorítani a családi nevelést. Ennek tényleges bizonyítéka az 1868. évi 38. t.-c. I. §-ában kifejezett tankötelezettségi elv. Az a nagy sürgetés, hogy mind többet és többet kell adni iskolákra, tanítókra, ovodákra, tökéletesen azonos azzal, hogy többet kell adni a gyáriparra, kereskedelemre stb. Már maga a tankötelezettségi elv is tökéletes szocialista gondolat. De még inkább az az iskolák szaporítása, fejlesztése. A nemzeti eszme beéri azzal, hogy a családot lényege-

sen támogatja a nevelői munkában; hisz a nemzet alig egyéb, mint egy hatalmas nagy család. A szocializmusnak ez nem elég. Ő ki akarja ragadni a gyermeket a családból s a természetes nevelői tényezők helyett a tudomány elvei szerint való nevelés alá akarja helyezni. S csak csuda, ha el nem jön az idő, amikor a családbeli nevelés épp oly bűn lesz, mint a kuruzslás. És talán küzd ez ellen a mai társadalom? Épen nem. Sőt előkelő, vagyonos családok boldogok, ha gyermekeiket jó internátusba helyezhetik el. Az internátusokat szelvényben-hosszában követelik, szervezik. Ennek a következménye az lesz, hogy az állam azt az értéket, amit most a szülők fordítanak a nevelésre, beszédi a szülőktől s mint most az útdótot vagy a hadmentességi és betegápolási adót, úgy a nevelési adót is a megjelölt célra fogja fordítani.

Mikor lesz ez? Részben már most is megvan, részben pedig rohamlépésekben haladunk ezen irányba. Tényleg pedig akkor fog általános lenni, amikor a tudomány elég biztosságra tesz szert a nevelés kérdéseiben. Ma még nem merik az anyától, apától elvenni a gyermeket, mert nem biztos, hogy a szülői szeretetet kellőképpen helyettesíteni lehet-e, vagy nem. Azonban a gazdasági viszonyok állandó munkára kényszerítik a szülőket s így azoknak szeretete a nevelésben nem tud érvényesülni. Ellenben a tanítók, nevelők tudományosan kiképezettek a gyermeknevelésre s akkor ők mindazt pótolni igyekeznek, amit most a családi élet melege nyújt.

Ma még a tanító és a nevelő, mint a szülők kiegészítője szerepel. A jobb módú családok egy gyermek mellé egy vagy több nevelőt is állítanak; a szegény családok pedig a tömegben való nevelést veszik igénybe. A nevelő fogalma azonban a család határain túl nem terjed és hiába mondják a pedagógusok, hogy oktattva nevelünk és nevelve oktassunk, azért az eredmények summázása alkalmával mindig fölhangzik a panasz, hogy az iskola csak tanít, de nem nevel. Ilyen nyilatkozatok megtétele alkalmával rendszeren megszólják a tanárokat, tanítókat, hogy nem nevelnek, csak tanítanak. Pedig a tanítók, tanárok egyáltalán nem okai, hogy a társadalom még nem érte el azt a fejlődési fokot, ahol az ifjúság nevelése egészen a tanárookra és tanítókra bízassék. Ezen irányba a tudomány vezet.

Először is látjuk az iskolai módszerek hallatlan átalakulását. Az írás-olvasás tanítása többé nem tanulni való dolog; az egész néhány ügyes fogás, holott a múlt század 50-60-as éveiben 2-3, sőt 4-5 év is kellett, amíg valaki megtanult írni-olvasni. Ma elegendő 2-3 hónap. Némelyek szerint hat hét. Ma a paedagógia határozott állást foglalt a munkával való tanítás mellett. A svéd-norvég rendszer, a slöjd győzött s csak idő kérdése, hogy a memoria útján való tanítást egészen az ügyességfejlesztés váltsa föl. Amit ezelőtt a növényekről, állatokról, földirati dolgokról stb. emlékezésbe kellett szedni és szedetni, azt ma kézzel megérintésével, tehát a szó szoros értelmében realizáljuk. A régi nevelés jóformán egészen a növendék szemén és fülén, tehát két fő érzéken keresztül történt. Az újabb nevelés igénybe veszi mind az öt érzéket s különösen a kezek és lábak nagy szerepet visznek a mai nevelésben. Általában a nevelői eljárás mind jobban és jobban kiterjed az emberi szervezetre és felülkerekedik a gondolat, hogy nem csupán az agy a lélek székhelye, hanem az egész szervezet s nemcsak a szem a lélek tükré, hanem a lélek megnyilvánulásai az egész testnek minden részén történhetnek. Előtérbe nyomul-

nak a legkülönbözőbb sportok és ügyességi fogások s aki jól tud futni, ugrani vagy maszni, éppoly dicsőséget szerezhet nemzetének, mint a legnagyobb szonok avagy író. Halmai számtalanszor vitta ki úszással a magyar zászló diadalát, épp úgy, mint Apponyi Albert gróf s a magyar úszó- és csolnakbajnokok rettegett ellenfelei az angoloknak. A lélek erejének megnyilvánulásai erős szervezeteken, ez a mai nevelés legfőbb törekvése. Ebből áll elő az ipari ügyesség, ebből fejlődik a technikai verseny s azok az egyének és nemzetek számíthatnak a legnagyobb sikerre, amelyek a legügyesebbek.

(Vége köve-eztik.)

Hozzászólás kántorképzésünk kérdéséhez.

1.

Írta: Jószy Gábor.

Sipos A. Félix «Kántorképzésünk reformálása» c. több tanügyi lapban megjelent s igen aktuális cikke indított e sorok megírására.

Ismerve a kántori funkcióknak szentegyházunk szertartásainál való fontosságát; ismerve és nyíltan feltárva kántorképzésünk mai sivár állapotát, az *egészséges reformra égető szükség van*. Igazán itt a 12. órája annak, hogy ezen, az egyházra nézve valóban vitális ügyet papok és kántorok s az összes illetékes faktorok jól megvitassák s az egyház, valamint a kántori hivatal erkölcsi javára szerencsésen dűlőre juttassák. A reformmal kapcsolatosan pedig kieszakozójék azt is, hogy a kántori (kántortanítói) állás is a mai igazságtalan helyzetéből kiemeltessék s azt az illetékes tényezők az igazsághoz képest méltányosabb dotációban és jobb erkölcsi elbánásban reszesítsék.

Fentnevezett író, mint kath. hittanár, főleg hitéleti oldaláról tárgyalta a kántorképzés kérdését. Én, mint a kántortanítói testület egyik szerény tagja s mint olyan kívánok vele foglalkozni, mint ki kántorképzésünk mai állapotával és eredményével, nemcsak az állami tanítóképzőket értve, de általában, nem vagyok megelegedve.

Előrebocsajtom, hogy minden támadási célzatosság nélkül, sine ira et studio, a legtisztább szándékkal, szentegyházam és a kántori hivatal iránt érzett szeretettel szólok a kántorképzés fontos ügyéhez. Ily értelemben legyenek szívesek venni bárki is igénytelen közleményemnek még azon szavait is, melyek igazságuknál és őszinteségüknél fogva esetleg érzékenyebben találók.

Egyetérték S ipos A. Félix hittanár úrral különösen abban, hogy igenis elengedhetlenül szükséges, miszerint az állami tanítóképzőintézetekben a róm. kath. kántorjelöltek képzésénél a róm. kath. hittanárnak megfelelő működési szerepe legyen. Ez egészen természetes. Valamint az is, hogy az állami képzők kántori vizsgálatán a kath. vizsgázókat illetőleg a kath. hittanárnak a szertartási ismeretek és a gregórián ének kikérdezésénél s b. működési szerep biztosítandó. A kántorképzés és kántori vizsgálat anyaga a nm. róm. kath. püspöki Kar által a mainál még szabatosabban megállapítandó s ezen tananyag a kath. kántorképzéssel és kántorképzéssel szintén foglalkozó állami képzőkre is kötelezővé tétessék. Iaz az is, hogy igen gyakori eset, miszerint a a vizsgázó kántorjelölt sem szertartásainkat nem ismeri, sem a gregórián énekhez nem ért, mégis

kap kath. kántori képesítést. Sőt az is megtörténhetik, hogy a protestáns tanfelügyelő miniszteri biztos, a protestáns igazgató s esetleg az izr. vallású zenetanár által aláírt oklevél adja meg a kath. vallású, végzett növendékeknek is a szükséges legális kath. kántori képesítést. Vagyis, ma olyanok is képesíthetnek kath. kántorságra, akik e hivatás teendőinek végzésére eo ipso maguk is képtelenek.

Azonban ha kántorképzésünk mai mostoha állapotát és gyöngye eredményét szóvá tesszük, nem szabad pusztán csak az állami képzőkkel bibelődünk. Vannak állami tanítóképzők, melyekből az igazgatóság és az ellenőrzés jóindulata, továbbá a hittanár és zenetanár szorgalma és buzgósága folytán evröl-évre jól képzett kántorok kerülnek ki s némely állami képzőben a zenei tudásra nemcsak gyakorlati, de elméleti szempontból is nagy súlyt fektetnek. Viszont, ha a kath. képzők kántorképzési működésének eredményét elfogadatlannul vizsgáljuk, tapasztalatunk ez eredményt általában nem tarthatja kielégítőnek. Tapasztalhatjuk ugyanis, hogy a kath. képzőkből kikerült növendékek tekintélyes része is alig hoz valamivel több zenei, illetve kántori tudást a képzőből, mint amennyivel oda belépett lévén egyikük-másikuk valamely jobb kántornak (kántortanítónak) a fia, vagy olyan valaki, kit a nagyon elvéve tapasztalható hivatásos önszorgalom, avagy a mellékjövedelem szerzése kényszerített, illetőleg sarkalt arra, hogy magán uton gyarapítsa kántori ismereteit, zenei tudását.

Ha elfogultság nélkül akarunk beszélni kántorképzésünkről, el kell ismernünk, hogy ha az állami képzők is képeznek kath. kántorokat s e munkájukban pusztán csak az általános zenei képzettség nyújtására fektetik a főszűlyt, ezt valami nagy bünyűkül felrónuuk nem szabad. Mert hiszen félig-meddig természetes, hogy egy sok vallású növendékekkel bíró, különféle vallású tanárok által vezetett s főleg tanítóképzést célzó állami jellegű intézet nem adja magát egyik, vagy másik hitfelekezet — hogy úgy mondjam — speciális érdekeinek különös szolgálatára. Ezt várni sem lehet tőle. Sőt erre minden jóakarattal mellett is legtöbbször képtelen is.

Éppen ezért *katholikus érdekből* a katolikus kántorképzés, de főleg a *kath. kántori képesítést* a *kath. képzők részére egyenesen monopolizálándónak tartom*. Van nekünk elég tanítóképzőnk, amelyekben kellő számban képezhetnénk kath. kántorokat. De, ismétlem, a *kath. kántorképzés jogát* okvetlenül elveendőnek tartom az állami képzőktől. A többi felekezetre is az lenne előnyös, ha kántorait a saját képzőiben képeznék, *vagy legalább is képesítené*. Jó lenne ez miránk katolikusokra nézve, de jó lenne az állami képzőkre is, melyek a kántorképzés speciális felekezeti követelményei alól mentesítve, sokkal több általános zenei ismeretet sajátíttathatnának el növendékeikkel.

Ezekből következik, hogy képzőinkben a kántorképzésre a mainál nagyon sokkal több súly fektetendő. Ha képzőinkben a kántorképzés a jelenleginél jóval magasabb nivóra emeltetnék s lelkiismeretesebben és eredményesebben történnék, akkor a tanítói, illetve kántori (kántortanítói) pályára készülő ifjak közül is a jelesebbek sokkal nagyobb számban keresnék föl képzőinket, mint az államiakat s e körülmény egyrészt föl helyezné képzőinket az államiaknak, másrészt az utóbbiakat sarkalná esetleg nemes versenyre.

Kath. kántorképzésünk mai gyöngye és seké-

lyes eredményének legfőbb okát abban látom, hogy nálunk nincs elég mérvű gondoskodás arra nézve, hogy *képzőinkben a zenetanári állás arra hivatott, valóban oda való, méltányosan fizetett egyénekkel töltsék be.* A mi képzőinkben a zenetanárok közel sincsenek úgy megbecsülve fizetés tekintetében, mint az állami képzők zenetanárai. Nagy részük annyira gyöngén van fizetve képezdei zenetanári ténykedéseier, hogy valami túlságosan meg nem ütözközhetünk rajta, ha egynémelyikük tág lelkiismeretességgel, parányi s sokszor semmi ambícióval csak robotszerűen tölti is be ezen hivatalát. Mert: *a munka meg nem becsülése a lehető legrovidebb idő alatt megöli, vagy legalább is minimumra csökkentti az ambíciót, a munkakedvet.*

Képzőink többnyire a püspöki (érseki) székhelyeken vannak. Zenetanáraink leginkább a székesegyházi karnagy, alkarnagy, vagy székesegyházi zenekar egyes tagjai. (Kiknek a képezdei zenetanárság csak afféle mellékfoglalkozás.) Leggyakoribb eset, hogy a karnagy a képezdei zenetanár. Tehát egy magas képzettségű zenész nagymérvű elfoglaltsággal és... nagyon szerény anyagi jövedelemmel. Székesegyházi karnaggyá sok tanulás, zenei hírnév, szóval nagyon sok fáradság árán lehet valaki. Egy székesegyházi karnagnak a társadalomban is előkelő pozícióval kell bírnia. De ehhez több jövedelem kell ám, mint amennyivel az ő magas művészetét manapság díjazták. Hiszen a székesegyházi karnagy manapság alig kap többet 1000 forint karnagyi fixizetésnél. Nem nagyon segít rajta a képezdei zenetanárságért fizetett 3-400, maximum 600 forint. Lakása, nyugdíja nincs. Elvállalja tehát circa 100 forintért a polg. dalárda vezetését, a szemináriumi énektanítást; tutkos privátok után, szóval agyongyötri magát, hogy az egzisztálásához szükséges összeget előteremtse. Ennyi küzdelemmel, fáradsággal s anyagi gondokkal terhelten végzi a képzőben a zenetanári funkciókat, melyek magukban véve is elég terhet rónak egy ember vállaira, ki azokat lelkiismeret és szorgalommal és eredményesen akarja végezni. A karnagyi szereplés éber figyelmet, nagy szellemi, sőt fizikai erőt is igényel. A privátokon is dolgozni kell mert máskülönben elmaradnak a fizető tanulóknak. A dalárda óráin is ugyancsak kiizzad a karnagy. Szemináriumi munkájára is sok szem ügyel. A képző hát azon hely, hol néha-néha tágitani lehet a kötelességteljesítés erős kötelékén; ez azon hely, hol a kimerült erő néha-néha nagyon is pihenhet. Mert a karnagy, csak ha mint képezdei zenetanár anyag, hát bizony akkor még nem igen szokott megörbülni egy hajaszála is.

A képezdei zenetanároknak a mi képzőinkben is igazságos és olyan fizetést kell adni, melyből akkor is megélni tudjon, — állásához illően, — ha minden erejét e terhes és fontos hivatalának szenteli s mellékkeresetet nem hajszol.

Hanem aztán! Igazságos, méltányos fizetésért igazságos, becsületes munkát kívánjunk. A legszigorúbban őriztessék ellen a zenetanár s szorítassék lelkiismeretes munkára s ha erre nem hajlandó, mulajput kell a talpára kötni. Akkor majd nem történik meg az, hogy némely tanítóképzőintézeti növendék összes zenei tudománya, melyet a képző 4 évfolyamán át szerzett, az, hogy a képesítőn el tudja játszani egy oktávban a C-dur skálát. Nem történik az sem meg, hogy tehetséges, vasszorgalmú és gyönyörű ambíciójú növendék, ki a zene minden ágából kitünő és jeles osztályzatot nyert a

képesítőn, összhangzattanról s a kántornak szükséges zeneelméleti ismeretekről a képző 4 évfolyamán kukkot sem hallott.

A zenének a képzőben a főtantárgyak között a helye. Kántorképesítőre csak az arra méltó jelöltek bocsájthatók. Az ambíció növelése és kielégítése végett az arra méltók külön kántori oklevelet kapjanak.

Szerencsés dolognak tartanám, ha képezdei zenetanároknak a hivatalukban szorgalmas és kiváló tudású kántorok (kántortanítók) is meghivatnának. Nem egy kántor (kántortanító) van ma már, kinek van olyan fokú zenei tudása, amilyen a célnak teljesen megfelel s ezek a prakszis útján szerzett ismereteik révén is igazi gyakorlati kántorokat tudnának képezni. Természetesen ezek is tanári címet, jelleget és fizetést kapnának. Velök kevesebb arrogancia, a növendékek iránti több szeretet s föltétlenül odaadóbb munkálkodás helyeztetnék a kántorképző zenetanári székbe.

Képzett, zenész papi succentorok alkalmazását a kántorképzés ügyére nézve nem tartom előnyösnek főleg azért, mert még az igazságosabb rendezés után is mindig elég szerény zenetanári fizetés úgysem lenne képes ezeket a hivatalukban állandósítani s a képezdei zenetanári fontos és sok tapasztalatot kívánó állás csak afféle átmeneti pozíció lenne. Különben is ilyen alkalmas succentorok még a szemináriumokba sem kerülnek kellő számban, ahol pedig igazán nagy szükség volna rajuk, mert bizony — mellesleg mondva — a szemináriumokban való énektanítás is ma még általában nagyon gyöngé fokozott áll.

A kántori tudás helyes irányban való fejlesztésére nagyon üdvös és jó dolognak tartom a kántorkurzusok rendezését; kántorkurzusok rendezettek már ugyan az utóbbi időben itt-ott s e téren nagy érdemeket szerzett a Ceciliánus egyesület vezetősége s hivatalos lapja, az «Egyházi Zeneközlöny». A Ceciliánus egyesület agitációja folytán rendezett kántorkurzusok is szép számú hallgatókat nyertek s az egyházi zeneügyre gazdag erkölcsi haszonnal végződik.

(Folytatása következik.)

Kath. tanítók lakásügye.

Irta: Landi Ferenc.

Régi igazság, hogy mi katolikus tanítók az államnak csak mostoha gyermekei vagyunk. Mi vagyunk azok a türelmes, mindenbe belenyugvó páriák, kiket egy jó szóval, kecsgettető ígérettel könnyű elnémitani, mert a szívünkben rejlő hit, türelemre, kitartásra tanít...

Az a határvonal, melyet az illetékes tényezők — kik bennünket szeretnek elfelejteni — a tanító és tanító között vontak, immár áthidalhatatlan szélességgé vált s az államnak e kitüntettetjei már csak úgy jóakarattal tekintenek reánk, anyagi dotációban messze hátramaradt kollégáinkra. Mindenütt, bármely állam beléletét tekintjük, a többség az irányadó, nálunk mi katolikus tanítók a többség: az utolsó. A föllállított mérleg rendkívüli mód ingadozik s a justitia istenasszonyának valóban jó, hogy szemei bekötte vannak, különben a nagy igazságtalanság láttára földhöz csapná a mérleget, amely a katolikus tanítóknak oly igazságtalanul mutatja az igazat.

De attérek a tárgyamra. Az 1907. évi XXVII. t.-c. 2. §-a tudvalevőleg homályosan úgy intézkedik, hogy a nőtlen tanítók természetbeni lakást, illetőleg lakbért a törvényben megszabott föltételektől eltérőleg is rendezheti. Így történt aztan az, hogy a nőtlen tanítók és tanítónők a régi korból fennmaradt szobának nevezett lyukat kaptak lakásul, sőt mint házastársak is hasonló elbánásban részesültek, mert a törvényben irt e szót: „*eltérően kevesebbnek*” magyarázta minden iskolafenntartó.

Hogy ez téves fölfogás és törvényt magyarázat, bizonyítja a Veszprém vármegye közigazgatási bizottságának határozata, mikor is fölkarolta a katolikus tanítók ügyét, minden egyes adott esetben a tanító javára döntött:

Tekintettel a hivatkozott törvény (1907. évi XVII. t.-c.) 12. §-ának azon rendelkezésére, hogy a törvény 2. és 3. §-ában megállapított járandóságokat az 1910. évi június 30-ig minden iskolfenntartó tartozik biztosítani:

Elrendelte, hogy: *a)* Az iskolaszéknek a nőtlen tanítók és tanítónők természetbeni lakását és lakbért a törvényben megszabott természetbeni lakástól és lakbértől csak annyiban áll jogában eltérőleg rendezni, hogy a nevezett tanítónak (nőnek) adhat ugyan természetben kisebb lakást, de mivel az a törvényszerű minőségnek meg nem felel, a lakásbér értéke a községi előjáróság által fölbecsülendő és a lakbérkülönbözöt a tanítónak kiadandó. *b)* De kiadandó a tanítónak a teljes lakbér vagy törvényszerű lakás azon esetben is, ha megnősül; *c)* ha a tanító és tanítónő házastársak, abban az esetben ezek meghallgatásával, ha két lakás állana rendelkezésre, az egyik részére a törvényszerű lakás adandó ki, a másik részére pedig a törvényszerű lakbér, ha pedig törvényszerű természetbeni lakása egyiknek sincs, mindkettőnek a törvényszerű lakbér adassék ki; *d)* végül pedig, ha a természetbeni lakás akár a nőtlen tanító vagy tanítónő, akár a nő tanító, vagy tanítóházastársak részére szolgál is, de ha az egészségügyi követelményeknek vagy a törvényszerű minőségnek meg nem felel, a hatósági orvos vagy kir. tanfelügyelő hiteles bizonyítása folytán, a törvényszerű lakbér részükre kiadandó.

Föl tehát kartársak, kérjük a jogos járandóságunkat, mert ezzel a pótlékkal szegényes szolgáló fizetésünk egy morzsával gyarapodni fog. Ez a mi anyagi érdekünk, azonban mondanom sem kell, hogy a tanügynek is mily nagy hasznára lehet az ily rendezett állapotban levő állás, megszünteti az örökös vándorlást, mely csak a tanügynek kárára van.

Sok, nagyon sok jajpanasz van eltemetve még ott a szívünk mélyében s munkálkodásunk közepette a szomorú bánat tölti el lelkünket, látva, mint mellőznek s szorítanak háttérbe bennünket, katolikus tanítókat, de... majd talán reánk is virrad a nap...

A IV. egyetemes kath. tanítói gyűlés.

Kongresszusunk előmunkálatai hatalmas arányokban indultak meg. Az ország katolikus tanítósága kebelében olyan lelkes érdeklődés nyilvánul meg, amely már előre magában hordja a legteljesebb siker biztosítékát. Az *Országos Katolikus Tanügyi Tanács* e kongresszus előkészítésében is méltó és hűséges szerve az egész ország katolikus tanítóságának,

amennyiben minden tanítói közóhajtással készséggel meghallgat és megvalósításra segít. Az utóbbi napokban a következő kath. tanítói egyesületek léptek érintkezésbe a Tanács elnökségével: *magyaróvár-vidéki r. k. néptanító egyesület, érsekújvári r. k. esperességi kör, kassavidéki r. k. tanító-egyesület (kassai kör, saccai kör), rozsnó-egyházmegyei r. k. tanítóegyesület szepesi kör-lőcsevidéki r. k. néptanító-egyesület, szentlőrinczi esp. ker. tanítói járáskör, pinkavölgyi tanítói kör, parkányi kerület tanító-egyesülete, bodrogközi r. k. tanító kör, ságyár-karádi egyh. ker. r. k. néptanító-egyesület, veszprém-vidéki r. k. néptanító-egyesület, szentlőrinczi esp. ker. tanítói kör, pápa-csöthi esp. ker. r. k. tanítói-kör, bácskula-vidéki r. k. tanító-egyesület, újszász-szolnoki r. k. tanító-egyesület, szombat-hely-egyházmegyei r. k. tanító-egyesület letenyei köre, pécs-egyházmegyei tanítóegyesület dárdai esperesi köre, szombathely-egyh. r. k. tanítóegyesület lékai esperesi köre, szebenmegyei r. k. tanító-egyesület, szenterczbánya-egyh. r. k. tanító-egyesület bajmóci köre, lublóvidéki r. k. néptanító egyesület, poprádvidéki r. k. néptanító-egyesület, trsztenavidéki r. k. néptanító-egyesület, nemeszto-vidéki r. k. néptanító-egyesület, lipóti r. k. néptanító-egyesület, bajavidéki r. k. tanító-egyesület, fertőszéplaki r. k. tanítói kör, sopronvidéki r. k. néptanító-egyesület, fülek-mátra-vidéki r. k. tanítói kör, pécs-egyházmegyei r. k. tanító-egyesület németi esp. köre, kismartoni esp. ker. tanítói kör, gödrei esp. ker. tanítói kör, jókői esp. ker. tanítói kör, locsmánd-vidéki esp. ker. r. k. néptanítói kör, nagyszöllősi gör. kath. esp. ker. tanítói kör, puhó-poroszkai esp. ker. r. k. tanítói köre, nagymarosi esp. ker. tanítói kör, jelesiki tanítói járáskör, gyergyói r. k. tanító-egyesület. A még nem jelentkeztettek ezuttal is kéri a Tanügyi Tanács elnöksége (Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28.) pontos címük közlésére, hogy a kitöltendő nyomtatványokat haladéktalanul, a szükséges tájékoztatásokat pedig időről-időre megküldhesse.*

A **Veszprém-egyházmegyei róm. kath. tanítóegyesület** hivatalos lapjában: a *Tanügyi Értesítőben* kitűnő szerkesztője, *Gubicza Lajos* kartársunk tollából hatalmas vezércikk jelent meg a IV. kath. tanítói kongresszusról. E mély megfontoltságú, érett ítéletű, és széles látókörrel tanuskodó közleményt az alábbiakban az egész ország kath. tanítóságával megismertetjük, annál is inkább, mert a közelmúlt napokban egyes hangok hallatszottak olyasmiről, mintha a hazai kath. tanítóság szervezetlen volna, mintha a meglévő egyesületek nem volnának alkalmasak és elégségesek a kath. tanítóság és a kath. tanítási-ügy érdekeinek az érvényesítésére, mintha ezek az egyesületek és tanítói szervek nem fejtenének ki eléggé intenzív, a katolikus tanítóság összességéhez méltó erőt és tevékenységet. A minden katolikus tanító megfontolására érdemes cikk a következőket mondja:

„Magyarország kath. tanítói a ránk következő nyár folyamán országos kongresszust tartanak. *A kath. tanítóság hűségesen őrtálló vezérkara, az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács már hozzáfogott a szervezéshez* s e munkásság eredményeképpen a közel jövőben megismerjük a IV. kath. tanítói kongresszus munkatervét.

Ez a kongresszus is, mint az eddigiek, képviselati alapon gyűjti össze a kath. tanítókat. Nagy a tábor. Minden egyesnek ottléte és részvétele kivihetetlen. Arra nézve tehát, hogy az orsz. kongresszus minden hozandó határozata a sok ezer kath. tanító egyetemé-

nek óhaját, érzését, lelkületét tegye nyilvánvalóvá, csak egyetlen alkotmányos tanácskozási rendszer áll rendelkezésre: a képviselői alap. Ez a rendszer megfelel a 48 előtti követküldésnek, amikor a vármegyék utasítással, megbízással bocsájtották el a rendi országgyűlésre követeiket.

A kath. tanítók szervezettek. Minden vidéken kath. tanítói egyletekbe, sőt legtöbb egyházmegyében, egyesületekbe tömörülnek. Ezeknek az egyleteknek, ezeknek a tanítói egyesületeknek a kívánsága, mondjuk akarata fejezhető ki az orsz. kongresszus munkatervében, ha lelkiismeretesen megszívlelik s követik azt a felhívást, melyet az orsz. kath. tanítóegyesület elnöksége a Népevelő f. é. 1-ső számában intézett a hazai kath. tanítóegyesületekhez. Lehetetlen, hogy ez a lelkes szózat süket fülekre találjon. Hozzánk szól, bennünket szólít, ügyeink felkarolására, érdekeink istapótlására buzdít. A kath. tanítóság orsz. kongresszusa sohasem tűnt el nyomtalanul. Tanácskozásának rendje, módja s tartalmának emelkedett szelleme mindig felkeltette a jelszósságok s a nagy társadalom figyelmét, érdeklődését. Kézzelfogható eredmények bizonyítják, hogy a mi sajátos érdekeink harcának megharcolásához, kívánalmaink valóra váltásához elégségesek vagyunk magunk is. Meghallgatnak s megértenek bennünket, mert mellettünk szól az igazság, a méltányosság s mert szavunknak nyomatékot kölcsönöz a kath. tanítóság számbeli sulya, nagy erőlési s értelmi ereje s több százados multja.

A veszpréme egyházmegyei kath. tanítók sohasem maradtak távol a kath. tanítói kongresszusoktól, aminthogy nem maradtak el az orsz. egyetemes gyűlésekről sem. Kimutattak ezzel, hogy nem zárják ki magukat a magyar tanítói tábor közösségéből s ha arra alkalom kínálkozott, résztvettek mindazoknak a tanügyi s tanítói kérdéseknek tárgyalásában, amelyek a magyar tanítókat egyetemlegesen érintették. Annál kevésbbé maradhettek el a kath. tanítók orsz. kongresszusairól, amelyek kifejezetteren a kath. tanügyi s kath. tanítók érdekeit vonták be nagy, hasznos és mindig előkelő munkásságuknak programjába.

Most sem maradunk el. Részvételünket kétféleképen is megvalósíthatjuk. Első sorban úgy, ha az egyes tanítókörök a felhívás értelme szerint tudatni fogják az orsz. bizottság elnökségével, hogy vajjon minő kérdéseket óhajtanak a kongresszuson tárgyaltatni. Ha azonban a tanítóköröket kielégíti a felhívásban nagy vonásokkal már is megjelölt tervezet, akkor a részvételnek a második módját választhatják. Azt t. i., hogy a kongresszusra képviselőket küldenek s a képviselőket a tanítói érdekek bátor megvédésére biztatják s utasítják.

Az a munkaterv, melyet a felhívás nagy koncepciókban tár elénk, teljesen kielégíthet bennünket. De kielégítheti más jellegű tanítótársainkat s kielégítheti a magyar társadalmat is. Magyarország biboros hereceprimása, a magyar kath. oktatásügy legfőbb öre ezt a kívánalmát jelzi a kongresszus munkásságát illetőleg: «Oly kérdések tárgyalassanak, amelyek a modern pedagógia aktuális kérdései és amelyek úgy a kath. tanítói öntudat emelésére alkalmasak, valamint hivatva vannak a katolikus társadalomnak a kath. iskola iránt való érdeklődését fölkelteni és áldozatkésztségét biztosítani». Az orsz. bizottság elnöksége pedig így jelöli meg a munkaterv egy részét: «... megoldásra segíti mindazon reformokat, amelyek a tanítói fizetésrendezés, a tanítói nyugdíjtörvény és az állami tanfelügyelet

szakszerűsége szempontjából mint nyílt kérdések foglalkoztatják a magyar tanítói kar egyetemességét.

Ez a program határozott, őszinte és kielégítő. Hozzákapcsolja a kath. oktatásügyet az okos haladásához, a modern kor kívánalmaihoz mindazokban a kérdésekben, amelyek a hagyományos magyar nemzeti s vallásérkölcös nevelésnek és tanításnak erősíthető tényezői, hangsúlyozván s bizonyítván, hogy az ily szellemű népnevelésre és népművelésre a katolikus iskolákat nemcsak becsületes multjuk, hanem a magyar nemzetnek minden nagy és előttünk szent érdeke is predestinálja. Ez a program hozzákapcsolja a kath. tanítóságot a magyarországi tanítók egyeteméhez is, mert mindazokat a tanítói kérdéseket felöleli, melyek az összes tanítóságot közérdeklően foglalkoztatják.

Előre is örvendünk a IV. kath. tanítói kongresszus eljövételének. Lelkünk testvéries megegyéssel, kath. tanítói voltunknak büszke, emelkedett érzésével buzdítjuk egyházmegyénk tanítóságát a kongresszus iránt lelkesedésre s buzgó részvételre. Ott legyünk szívünkkel, lelkünkkel az ország kath. tanítóinak egyetemében, nyílt, férfias megvallására kath. tanítói múltunknak, bátor megvédésére kath. iskoláink jogainak, elvéinek és szellemének s önértékes kijelentésére kívánalmainknak. Ne játszuk a néma gyermek szánalmas szerepét, akinek senki sem érti meg a szavát!

Az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács elnöksége a nyugdíjúgyek előadójának: Számborovszky Rezsőnek alapos, a dolog lényegébe ható elaborátuma alapján a következő előterjesztést intézte a nm. püspöki karhoz:

Előterjesztés,

a nagyméltóságú és főtisztelendő Püspöki Karhoz, melyben a Magyarországi Katolikus Tanítók Országos Bizottságának közgyűlési határozata alapján az Országos Katolikus Tanügyi Tanács hódoló tisztelettel azt kéri, hogy a nagyméltóságú Püspöki Kar magas befolyásával eszközölje ki a magas kormánytól az 1891. évi 43. t.-c.-nek, az országos tanítói nyugdíjtörvénynek e törvény 15. §-ában biztosított reformját.

Indokolás.

Az 1891. évi 43. t.-c. 15. §-a előírta, hogy tíz év után a nyugdíjtörvény revízió alá vétessék. A magyar tanítóság és köztük a magyar katolikus tanítóság immár 1901. év óta reményli és várja türelemmel a hivatolt törvénynek törvényben biztosított kedvezőbb reformját, de többszöri kérelmezése mindezeideig meghallgatásra nem találhatott. A reformmal szemben támasztott igényeit terjedelmes memorandumban terjesztette az illetékes tényezők elé s azokat a folyó évben tartott közgyűléséből a következőkkel egészítette ki:

1. A polgári iskolai státus az orsz. tanítói nyugdíjintézetből kiemeltessék; miáltal kedvezőbb matematikai mérleg állván elő, a tanítói igények igazságosabban és méltányosabban lesznek megoldhatók a tanítóságra nézve.

2. A tanító teljes nyugdíjára a 35 évi szolgálat betöltésével nyerjen igényjogosultságot.

3. A kántortanítónak tisztán tanítói fizetését egészítse ki az állam s ezen összeg után biztosítsák számára a teljes tanítói nyugdíj.

4. Az 1893. évi XXVI. t.-c. alapján megtörtént értékmegállapításokkal szemben akár államsegélyes az iskola, akár nem, a tanító vagy fenntartó kérelmére a javadalmi jegyzőkönyv teljesen újból felveendő s a díjlevél kiállítandó, mely esetben a tanító kívánságához képest legyen az ingatlan értékelve a kataszteri tiszta jövedelem vagy a hasznbér szerint. Ugyancsak legyen a tanítónak joga 5 évenként a terményjárandóságoknak újból értékesítését kérelmezni.

5. Mivel a tanító fizetésének a kántori javadalomból

való kiegészítése nem kepez jövedelemszaporulatot, így az eddig utána kivetett 50%-os nyugdíjadó törültesek, azon tanítók, kik ekkép csekélyebb nyugdíjigényre vétettek föl s később az 1907. évi XXVII. t.-c. alapján megadóztattak, azon összeget kapják vissza s ehelyett a kantori fizetésből a nyugdíjba számított összeg után szedik be ezen tanítóktól a szokásos 5%-ot és a 2%-os járulékat összegelt utólagosan.

6. Nyugdíjemelkedésnél a tanító fizesse a különbözetnek az eddigi 50% helyett az 1894. évi XXVII. t.-c.-ben már érvényre jutott egyharmadot.

7. A jövőben a tanítók a 600 koronán felüli fizetési összeg után, valamint a fizetésnek minden szaporulata után egyharmadot fizessenek a nyugdíjintézetnek.

8. Mivel a magyar tisztviselői karban a tanítónak van a legalacsonyabb fizetése, a nyugdíjellátásnál számítassék be az 1907. évi XXVII. t.-c. 2. §-a szerinti teljes lakáspénz vagy a lakás egyenértéke. Ehhez képest:

a) Létesítsék a nyugdíjintézet kebelében lakbérbiztosítási alap. Ezen alaphoz úgy a már nyugdíjazott tanítók és özvegyeik, valamint a nyugdíjazandó tanítók és özvegyeik évenkénti rendes lakbérletményben részesüljenek.

b) A betizedett hozzájárulási összegek semmi körülmények között visszafizettetni nem fognak.

c) Aki 10 évig fizet a lakbérrelapra, az nyugdíjazásakor a lakbérletmény élvezetébe lép, ha előbb nyugdíjba lépne, akkor is amár azonnal részesül az őt megillető lakbérben, de az illetéket 10 évig fizetni köteles. Ha előbb elhalna, az özvegy lakbérsegélyéből vonassék le az illeték. Máskülönb a hozzájárulási összegek a tanító nyugdíjazásáig fizetendők.

d) A jövőben nyugdíjazandó tanító szintén a nyugdíjas tanítókra megállapított %-ban nyerjék lakbérletményüket azon különbséggel, hogy részükre az állami tisztviselők számára legújabbán biztosított lakbértáblázat szolgáljon alapul. A természetben élvezett lakás a helyi viszonyoknak megfelelőleg értékelendő. A már nyugdíjazott vagy nyugdíjazandó tanító özvegyének lakbérére a tanítót megillető lakbér meghatározandó %-ka legyen.

e) A lakbér epp úgy, mint a nyugdíj előre fizetessék.

f) A lakbérbiztosítás az intézet minden tagjára kötelező.

9. Az országos tanítói nyugdíjbizottságba a tanítók érdekeképviselőit nyerjenek és abban az ország különböző jellegű tanítónak számarányához képest a katolikus tanítók megfelelően nyerjenek képviselést.

10. A tanítók nyugdíjgyesületében, tekintet nélkül a tanító korára, minden tag azon naptól legyen igényjogosult, melyen mint okleveles akár segéd — akár rendes tanítói állomását elfoglalva, működését az 1907. évi XXVII. t.-c. 32. §-ában körülírt eskü letévesével megkezdte.

11. Ha valaki a tanítói pályát elhagyta, de később arra visszatér, a megszakítás előtti évek azon esetben is beszámítandók a nyugdíjba, ha e körülmény csak a nyugdíjazás alkalmával tűnnek ki.

12. Az állam hozzájárulása az 1875. évi XXVII. t.-c. 36. §-a értelmében szerint nagyobb összegre emeltessék.

13. Hozassék összhangzásba az új nyugdíjtörvény az 1907. évi XXVII. t.-c. 3. §-ával.

14. Öt évi vagy öt évnél kevesebb szolgálat után kapja a tanító teljes munkaképtelenség testi vagy lelki elnyomorodás esetén, fizetésének 40%-át nyugdíjul.

15. Az özvegyek segélydíja a férj 5 vagy 5 évnél kevesebb szolgálata után a fizetés 40%-a legyen. A további időre hagyassék meg az új nyugdíjtörvényben is az 1891. évi XLIII. t.-c. 5. §-a azon hozzáadással, hogy az özvegyi segélydíj minden általa fölnevelt, illetve már gyámpénzre igényt nem tartó árva után, mint nevelési jutalomdíj, 50 koronával emeltessék.

16. A félárvaék az anyát megillető ellátásnak ne 1/6-át, hanem 1/3-et élvezzék s tekintet nélkül a szülők szolgálati éveire részesüljenek gyámpénzben. Az 1891. évi nyugdíjtörvény 8. §-ának 2. bekezdése az új nyugdíjtörvényben olyképen módosíttassék, hogy a gyámpénznek valamennyi gyermekre eső összege az özvegyi ellátás összegét

csak azon esetben haladhassa fölül, ha a gyermekek mind a nyugdíjra jogosított atyától származva, az özvegynek szülőttjei.

17. A tanító árvái a gyámpénzt ne 16 éves koruk betöltéséig, hanem a fiúk 20 s a leányok 18 éves koruk betöltéséig, illetve tanulmányaik befejezéseig, legfőleg 24 éves korukig kapják. A teljes árvák árvaházi neveltetése a nevelés befejezéseig biztosíttassék.

18. Az elhalt tanító, úgyszintén özvegye után hozzátartozóinak vagy ha ilyenek nem volnának, a temetést intézőnek a tanító vagy özvegye legutóbb élvezett három havi járuléka, temetési díj címén fizetessék ki. Ezen összeg más címre sem le nem köthető, sem le nem foglalhato. A temetkezési negyed ellenében a tanító vagy özvegye évi 2 koronát fizessen.

19. A tanítói nyugdíjba számítassanak be az ismétlő-, a gazdasági (ismétlő) iskolai, az iparos- és kereskedőtanonc iskolai, a kézimunkai, az ének-, torna- és rajztanítási, továbbá az igazgató-tanítói tiszteletdíjak s a tanító ekkép szerzett jogát semmi körülmények között el nem veszíthesse.

20. A tanító bármennemű sérelmével a közigazgatási hatósághoz fölbbezhessen.

21. A nyugdíjrevízió összes előnyeivel visszaható erővel bírjon minden egyes tanítóra nézve.

22. Az öt vagy tíz évi szolgálatát megelőzőve elnyomorodó tanító nyugdíjazás előtt született és utána egy éven belül születendő gyermekei, vagy a 20 évi szolgálat-al bíró olyan elnyomorodó tanító, kinek 5 vagy 5-nél több gyermeke van, ezek árvakul tekintendők s kíván-sága tanítói árvaházakban helyezendők el, vagy részökre évenként nevelési díj adassék mindaddig, míg a család-fenntartó, esetleg más s könnyebb foglalkozás után bizonyos állandó jövedelemhez nem jut. Ennek be nem jelentése a nyugdíjigény elvesztését vonja maga után.

23. Az oly kantortanítók, kik mint osztályt vagy osztályokat vezető rendes tanítók nem működnek, azon esetben fölvétessenek az Országos Tanítói Nyugdíjintézetben, ha igazolják, hogy mint rendszeresen kinevezett tanítók hetenként legalább 16 órán át tanítanak. A nyugdíjfelvételnél mindig elbírálás alá essék: van-e a kantortanítónak külön osztálya, külön tanterme s ha nincs: tanít-e hetenként a törvényes óraminimumban?

24. Azon tanítók, akik az 1879. évi XVIII. t.-c. 3. §-a alapján a magyar nyelvi tanfolyamra fölvétettek s a vizsgát sikerrel letették, azoknak e tanfolyamtól kezdve számított idejét vegyék a nyugdíjtörvény, valamint 1893. évtől a korpótlék hatálya alá, ha különben a kir. tanfelügyelőnek az illető ellen hazafias szempontból kifogásai nincsenek.

25. Az új nyugdíjtörvény ne tagadja meg az özvegyi segélyt azon nőtől, ki az elhunyt férjjel már annak nyugdíjba helyezése után lépett házasságra. Az ezen házasságból származó gyermekek szintén kapjanak gyámpénzt.

26. Aki öt évnél kevesebb szolgálat után önvétke vagy hibája nélkül elnyomorodik, az államköltségen emelendő tanítói, illetve tanítónői menházban helyezendő el s nyugdíja ezen intézetnek fizetendő. Ugyanitt nyerjenek elhelyezést a tanító nyomorék árvái, még pedig első sorban, ha arra vállalkoznak, olyan felügyelők mellett, akik nyugdíjra jogosultak, de család nélkül elhalt tanítók hozzátartozói.

27. Az oly árva, ki középiskolába vagy szakiskolába jár, illetve felsőbb kiképzetésben részesül nevelési pótléket kapjon.

28. A munkaképtelen árvák élethossziglan kapják a gyámpénzt, ha e célra építendő külön állami menházak őket be nem fogadhatnák.

29. Azon tanítók, kik oklevelük alapján fölvétettek nyugdíjintézetbe, de az elemi népoktatás körén kívül álló intézetek tanítói s nyugdíjaztatásuk alkalmával a népiskolai tanítóknál magasabb ellátást kapnak, mindennemű díjak kétszeresét fizessék, úgy a maguk, mint iskolafenntartói.

30. A nyugdíjigény az oklevélnek fegyelmi uton való elvonása vagy a tanítói pálya elhagyásával szűnjék meg.

31. A nyugdíjellátás megállapításánál ne csak a szolgálati évek, hanem a szolgálati hónapok is beszámíttassanak,

meg pedig úgy, hogy a megkezdett hónap egésznek vétessek.

32. A tanítók a nyugdíjat ne egyszerre, hanem úgy, mint a többi állami egyenes adót évnegyedenként fizetbessék.

33. Azon tanítónak, ki fegyelmi uton elvesztette állását, neje, ha nem bűnrészes, a férje után az őt illető ellátást kapja meg, de gyermekei neveltetési pénzt ne kapjanak, hanem az ily gyermekek tanítói árvaházakba s ha bűnrészesek, javítóintézetekbe küldendők.

34. A Ratio educationis mindaddig érvényben maradjen, míg a nyugdíjtörvény 30 évi szolgálat után nem biztosítja a teljes nyugdíjat.

35. Nyujtassék mód ahhoz, hogy a tanítók kellő biztosíték mellett a nyugdíjalapból amortizációs kölcsönöket kaphassanak.

A nyugdíjas tanítók érdekében javasoljuk:

1. Azon tanítók és özvegyek, kik az 1875. évi XXXII. t.-c. 9., 15. és 41. §-ai alapján nyugdíjaztattak, illetve segélyeztettek, nyerjék az élvezett nyugdíj, illetve segélydíj kétszeresét 1907. évi július elsői hatállyal, úgy azonban, hogy az 50 koronán aluli összeg 50 koronára és az azon felüli pedig 100 koronára egészítettessék ki.

2. Az 1891. évi XLIII. t.-c. értelmében nyugdíjazott tanítók és özvegyek csak annyiban részesüljenek kétszeres nyugdíjfelemelésben, amennyiben nyugdíjellátásuk megállapításánál a 600 korona szolgált alapul, ennél magasabb nyugdíjigény és özvegyi segélydíj arányos megállapítására az 1200 korona szolgált maximumul. Az árva gyámpénze fenti kedvezményes alapon az 1891. évi XLIII. t.-c. szerint intéztessék.

3. Azon tanítók, kiknek nyugdíja a kataszteri tiszta jövedelem szerint van megállapítva, azoknak minden külön kéres nélkül hivatalból újból állapítsák meg a nyugdíjuk, még pedig a föld haszonértéke szerint.

4. Azon tanítóknak, kik az 1893. évi XXVI. t.-c. értelmében egy vagy két korpótlék élvezete után 1907. július 1. előtt mentek nyugdíjba s így a korpótlék kiegészítésben, ambar megszolgáltak érte, már nem részesülhetnek korpótlásul nyugdíjuk 100, illetve 200 koronára emeltessék.

5. Hivatalból irassanak össze azon nyugdíjas tanítók, kiknek a Ratio értelmében az iskolafenntartók részéről nyugdíjkiegészítés jár s ezen iskolafenntartók hivatalból utasítottassanak annak fizetésére, ahol a fedezet nem volna meg, ott az államsegéllyel pótolassék.

A katolikus tanítószög mindenkor fiú bizalommal és reménnyel fordult érdekeinek előmozdítása végett kegyelmes főpásztorai, a nagyméltóságú Püspöki Kar elé, így tesz a nyugdíjtörvény revíziójának ügyében is, hódoló tisztelettel kérvén a nagyméltóságú Püspöki Kart, hogy az országos tanítói nyugdíjtörvény módosítását a magas kormánytól előmozdítani méltóztatnék.

Hódoló tisztelettel:

Budapest, 1910. december 28.

Az Országos Kath. Tanügyi Tanács nevében:

Dr. Szentgyörgyi Jördán Károly, Ember Károly lovag,
apát, egyházi elnök, világi elnök.

Wohlmuth Ernő,
titkár.

SZEMLE.

Az Eötvös-alap.

Ha szenzációt hajhásznánk, azt is írhattuk volna címül: *a botrányelnök*, mert amióta a szerencsétlen két balkezes *Trájtler Károly* intézi az Eötvös-alap ügyeit, egyetlenegy gyűlés sem mulik el botrány nélkül. A nyári közgyűlés óta, amikor önhatalmúlag nevezte ki magát az Eötvös-alap elnökének, egyetlen választmányi ülést sem tartott, de gondoskodott bőven, hogy legyen botrányanyag. Az Eötvös-alapnál ösödök óta szokás, hogy a megválasztotta-

kat, mint más egyesületnél is, értesítik erről a tényről. Nem így *Trájtler Károly*. Mikor a titkár az értesítéseket aláírás végett bemutatta neki, azzal ütötte el a dolgot, hogy a választás meg van fölebbezve s ha a miniszter megsemmisíti, vissza kellene csinálni a dolgot. Már pedig ő nem akarja ilyennek kitenni az illetőket. Arról persze nem akart tudomást venni, hogy *csupán az ő választása van megfelebbezve* s így tulajdonképen semmi helye az elnöki székbén. Ha az ő gondolatmenetét csak egy lépéssel is folytatja, erre magának is rá kellett volna jönnie. Mikor a január hó 26-án tartott választmányi ülésén ezért szorongatták, azzal bújt ki, hogy a megválasztottakat meghívta a mai választmányi ülésre s így őket jogaik gyakorlásában nem akadályozta. Azt persze nagy bölcsen elhallgatta, hogy a tisztikar eddig több ülést tartott, melyre az újonnan megválasztott jegyzőt, *Bartha Pált* egy ízben sem hívta meg. Ez után a bevezetés után az ülés a maga rendes medrében folyt. Megszavaztak a «Magyar Tanítók Otthonának» 15 ezer korona kölcsönt, tudomásul vették a mult évi elszámolásokat és elfogadták az ez évi költségvetést. Már-már azt hitte mindenki, hogy csendes befejezést nyer az ülés, mikor *Trájtler Károly* az ő szokott fogásaival fölborította a helyzetet. *Székely* titkár ugyanis bejelentette, hogy *Trájtler Károly* az Eötvös-alap címére érkező összes postai küldeményeket magához irányította a saját magánlakására. Mivel azonban az alapszabályok értelmében a titkár kötelessége nyilvántartást vezetni az elvégzett és el nem végzett ügyekről, nincs abban a helyzetben, hogy a jelen viszonyok között ennek a kötelességének eleget tegyen. Eppen ezért kijelenti, hogy az irattár kezeléseért és a nyilvántartásért felelősséget nem vállalhat. Ezenkívül kérte a választmányt, hogy titkári jogainak gyakorlásában védelmezze meg. Az alapszabályok értelmében a titkár vezeti az egész levelezést és az összes iratokat aláírja, a fontosabbakat az elnökkel együtt. Már pedig az utóbbi időben szokássá vált, hogy az elnök igen fontos előterjesztéseknél a titkárnak nem adott alkalmat azok aláírására. A postához küldött előterjesztéshez pedig oly közjegyzőileg hitelesített jegyzőkönyv-kivonatot küldött, amely jegyzőkönyvnek egy lényeges formai kelléke hiányzott: nem volt hitelesítve a titkár részéről, holott ezt az alapszabályok kifejezetten elrendelik.

Mikor a titkár az elnökségi ülésén bejelentette, hogy ezt a panaszát a választmány elé viszi, *Trájtler* kérte, hogy ne a folyó ügyek kapcsán, hanem az ülés végén terjessze elő, nehogy a tárgysorozat többi része szenvedjen e miatt. A titkár ebbe a legkétségesebben belement azzal a föltétellel, hogy *Trájtler* az ő panaszát tárgyalni engedi és nem tesz úgy, mint már több alkalommal másokkal, hogy az ülést egyszerűen berekeszti, a lemaradt fölszóaló azután keresse jogát a következő gyűlésen, ha tudja. Ezt *Trájtler* meg is ígérte, de meg nem tartotta és ez lett veszte.

A titkár fölszóalása után ugyanis szokott módon mosakodva azzal a kijelentéssel zárta be mondókáját: Több szót ehhez nem engedek, az ülést bezárom. Lecsapott öklével az asztalra, fölkelt és ott akaria hagyni az ülést.

A választmány az elnöki erőszaknak ezen megnyilatkozásától még magához sem tért eiképedéséből, mikor a titkár éles hangon azt a kijelentést tette, hogy az elnök nem mindenben mondott igazat. Most

még nagyobb lett a fölfordulás és *Trájtler* azonnal hajlandó lett volna az ülést újból megnyitni, de az elnöki erőszak által méltóságában oly mélyen megsértett választmány erre nem volt kapható.

Amint halljuk, *Trájtler Károly* lovagias úton elégtételt kért *Székely Károly* útkáriól. Az eredményről lapunk zártáig meg nem kaptunk semmi tudósítást. Ennyire elfajultak az állapotok az Eötvös-alapnál, amely intézménynek az ország tanítóságához méltó tekintéllyel kellene bírnia. *Trájtler* választását megfellebbezték, lapunk kormánybiztos kiküldését sürgette — mindhiába. A miniszterium hallgat s az elnök zavartalanul tovább inszenálhatja a legépiletebb botrányokat. *Ugyan kinek vagy minek van érdekében Trájtler Károlyért összetörtni a magyar tanítóság közéleti jó hírnevét?*

IRODALOM. MŰVÉSZET.

A modern iskolai könyvekről egy cikk jelent meg kitűnő laptársunk, a *Népiskolai Tanügy* január hó 28-iki számában, amely cikknek írója a lapunkban fölvetett tankönyv kérdést két irányban kifogásolja. Hiányosnak látja a történelmi iskolakönyvek megbeszéléséből kialakult megállapodást, mert — szerinte — egy véleményezőnek sem terjed ki a figyelme arra nevezve, vajjon a magyar nemzeti élet eseményeinek voltak-e és mikor közgazdasági alapjai és miben rejlettek azok. Mert mamara modern történetírás a kutatások eredményéhez képest és mértékében kiválólag ezzel is foglalkozik. (Itt nyilván a szabadgondolkodók és szocialisták anyagelvi történelmi fölfogására, a *történelmi materializmusra* gondol s ezt kívánja katolikus iskolák katolikus tankönyveiben érvényre juttatni.) Másik kifogása a Szent-István-Társulatnak lapunkban jelzett tankönyv-pályázatát illeti. Ennek a tervnek a kivitelet semmi tekintetben sem találja megokoltnak és kívánatosnak; utal arra, hogy évek előtt ugyan ilyen tervet a legfelsőbb fórumon — és pedig igen elevenbe vágó okokból — elvetettek s óva inti a társulat vezetőségét, hogy az iskolai könyvekre pályázatot ne hirdessen. Kuriozumképen, mint valóban egyedül álló különvéleményt közöljük a fentiekben a cikk egyébként minden tiszteletünkreméltó írójának a véleményét. Választ adni azonban két okból is nagyon fölöslegesnek tartjuk. Mi is, a *Szent-István-Társulat vezetősége is, teljesen tájékozódva vagyunk úgy a katolikus tanítóság, mint a katolikus iskolák hatóságainak ohajtásairól, melyek sürgetve-sürgetik újabb iskolakönyvek megírását és kiadását.* E fölött tehát vitatkozni nem lehet. Másrészt pedig a cikkekre — már annak közlésével egyidejűleg — néhány sorban oly méltó választ adott érdemes laptársunk kiváló szerkesztője, hogy ahhoz semmi hozzáfűzni valónk nincsen s elégségesnek tartjuk ezt a minden tekintetben helyes, modern pedagógiai felfogásra valló s a helyzet alapos ismeretéből eredő helyreigazítást itt minden egyéb magyarázat nélkül leközölni: *A véleménynyilvánítás szabadságának elvénél fogva közlöm a Szent-István-Társulat egyik iskolai könyvírójának ezt a hozzászólását. Csak annyit jegyzek meg, hogy a Népnevelő szerkesztőségét a jó iskolai könyvek kellékeinek megállapítása céljából kibocsátott fölhívásában korántsem a romboló szocializmus történeti fölfogásával való kacérkodás, hanem az elfogadható újabb pedagógiai elvek érvényesítésének szándéka vezette. Ugyanez a szándék*

nyilatkozik meg a Szent-István-Társulatnak abban a tervében, hogy az iskolai könyvek megírására pályázatot hirdet. Ezt a haladásra célzó törekvést minden pedagógusnak helyeselnie kell és ezzel szemben a régi könyvek hírnevének jeltése nem argumentum.

Bán Aladár: Felhők és sugarak. Panaszos hangú, szomorú dalok és hangulatos, derűs versek olyanforma változatban, mintha valóban felhők és nap-sugarak kergetnék egymást. A legjobb fajtából való verskötet ez a könyv. Abból a fajtából, amely meg tudja még becsülni a madárdalt, a lombsuttogást és el tud siratni egy-egy lehulló falevelet is. Bán Aladár nem keresi a fékevesztett szenvedélyeket, a testet és lelket izgalomba hevítő nagy érzéseket, a vad fájdalmakat, a melyek pusztulást keresnek. Azon költői irány híve ő, amely nem tartja méltatlannak azt, hogy a mindennapi érzéseket lantjára vegye s meg tudja becsülni és becsültetni a szelid hangulatú dalt vagy a bánatosan merengő elégiát. Könyve, mely a szó igaz értelmében poétikus kötet, több részre oszlik: egyik édes anyjához írott dalokat, másik szerelmi verseket, harmadik a természet szépségei által kiváltott hangulatokat, a negyedik különböző ünnepi, alkalmi költeményeket foglal magában. Amazokban a szeretet és szerelem érzései, emezekben az ihletett percek találják meg a szívünkhez szóló igaz hangot. Minden pöz, minden tettettett páthosz nélkül! Az őszinteség és természetesség beszél a versek minden sorából. Ezért is különösen becses nekünk ez a — hisszük — nagy közönségre találó kedves könyv. Ára három korona.

Néhány évvel ezelőtt jelent meg *Bán Aladár*nak tudunkkal első verses kötete, az **Ahítat szárnyain** című, mely himnuszokat és egyéb vallásos költeményeket tartalmaz. A magyar vallásos költészet jelentékeny gyarapodását jelentette *Bán Aladár* e könyve; sőt a kritika akkor is azt hangoztatta, hogy az igazi költészet ilyen magaslatára nagyon régóta emelkedett katolikus verseskönyv. A Tárkányi, Mindszenti és Kemenes neve mellé diadalmasan került *Bán Aladár*, aki, ha költészete mélységével egyben-másban mögötte is marad elődeinek, másrészt meg felülemelkedik rajtuk a verselés művészetével, érzései tiszta, szívbéli melegével. A tiszta költészet hangján szólnak meg ebben a könyvében *Bán Aladár* versei, melyekben a költői egyéniség ereje is magasra tör. Már akkor meglátszott, hogy szerző az újabb költőnemzedék egyik igen komolyan megbecsülendő talentuma. Költő, akit megihletnek kora nagy problémái, az Istenség, a vallás eszméi; aki a szerelemnél méltóbb, magasabb tárgyat is ismer arra, hogy följajzza érte a lant idegeit. A szerelmi lírában, a hazafias felbuzdulásban éreztetni maga-magát: egyszerű föladata a költőnek. De akkor láttatni egyéniségét, mikor a zsoltárok hangján szól, költői erő kell ahhoz. Ez meg van ebben a könyvben, melyet már gyönyörű, a magyar könyvészetben páratlanul álló külső megjelenése első pillanatra is szívesen fogadtat. A könyv a Szent-István-Társulat kiadásában jelent meg, ára 3 korona.

Módszeres eljárásom az első osztály számtanításában. Érdekes és hasznos kis füzet jelent meg ezen cím alatt. *Ruzsinszky* László gyóni kántortanító írta és alkalmas vezérkönyvül szolgálhat a tanító kezében, mert példatarral és tantervvel is el van látva. A szerző főelve a számolás módszeres tanításánál a szemléltetés. Minden mennyiséget szemléltet, mert hiszen minden mennyiség két vagy több kisebb mennyiségből van összetéve. Amde a szemléltetés

nem csupán a számológép golyóin eszközli. Minden mennyiségre, számfogalomra nézve külön szemléltető képeket rajzol színes pontokból, amely alkalmas a négy alpművelet könnyű szerrel való elsajátítására. Ezeket a szemléltető képeket minden tanító maga rajzolhatja meg a vezérkönyv utasítása alapján. Az érdekes munkát szívesen ajánljuk kartársaink figyelmébe. Ára 90 fillér és a szerzőnél, Gyón községben (Pest megye) rendelhető meg.

A római katolikus népiskolák és kisdóvók igazgatása című könyvnek nagyobb, 3 koronás kiadása, teljesen elfogyott s már csak a tanítókat érdeklő kisebb kiadása kapható. A kisebb kiadás tartalmazza a tanítóválasztására s személyi viszonyaira, továbbá fizetésére és nyugdíjára vonatkozó tudnivalókat s eljárási módokat. Megrendelhető 1 kor. 80 fillér előleges beküldésével *dr. Zalka László*, győryegyházmegyei főtanfelügyelőnél, Győrött.

Katholikus Szemle. A Szent-István-Társulat megbízásából szerkeszti *Mihályi Ákos dr.* egyetemi tanár. Most jelent meg a februári füzet a következő tartalommal: *Hanauer A. István dr.*: A vasárnapi munkaszünet. Első közlemény. *Bittenbinder Miklós dr.*: Verlaine. *Polgár Iván dr.*: Vasúti kapcsolatunk az égei tengerrel. Első közlemény. *Bán Aladár*: Károly a szabó. Finn elbeszélés. *Körösi Albin*: Istenemhez. Költemény, katalán eredetiből fordítva. *Vértessy Gyula*: Egy sirnál. Költemény. *bj.*: Színházi szemle. *gd.*: Folyóiratok szemléje. *Könyvismertetések és bírálatok*: *Xpovozovszk.* Ism. *Hadzsega Gyula dr.* *Bán Aladár*: Felhők és sugarak. Ism. *bj.* *Toma István*: A nehéz út. Ism. *Gy. Coloma*: Boy. Ism. *Simoncsik Ede*. *Lüttwitz*: Wo ist das Glück? Ism. *Simoncsik Ede*. *Kepler*: Homiletische Gedanken u. Rathschläge. Ism. *Mihályi Ákos dr.* *Donát*: Summa philosophiae. Ism. — *rd.* *Havrán János*: Utazás keleten. Ism. *Wohlmuth Ernő*. *Grand Almanach du monde catholique*. Ism. *Nemethy Ernő*. *Semmer Imre*: Reggeli és estéli lelki kenyér. Ism. *G—n*. *Ujlaki István*: Jézus szentes szívének országa. Ism. *G—n*. *Schott*: Das Messbuch der heil. Kirche. Ism. *Hévey Gyula*. *Zelenyák*: A neurasthenia. Ism. *P. E. dr.* *Gróf Dessewffy Miklós* barbár pénzei. Ism. *X.* — A «Katholikus Szemle» a Szent-István-Társulat rendes tagjai a tagilletmény része gyanánt kapják; nem-tagoknak előfizetési ára egy évre 10 kor. Előfizetések, valamint a tagságra való jelentkezések a Szent-István-Társulat igazgatóságához (Bpest, VIII., Szentkirályi utca 28.) intézendők.

Mária-dalok II. és III-ik kiadásánál ajánljuk a következő füzeteket. I. füzet «Mária-dalok» 1 kor. 50 fill. II. füzet «Asszonyunk Szűz Mária» 2 kor. III. füzet «Hazánk Nagyasszonya» 3 kor. IV. füzet «Köszöntsük Máriát» 2 kor. V. füzet «Ave Mária» 4 kor. VI. füzet «Immaculata» 2 kor. «Hazafias Mária dalok» I, II, III. füzet, darabonként 3 kor. «Präludiumos könyv» ára 4 kor. Kapható a szerző *Kontor Elek* kollegánk lakcímén: Budapest, VII., Thököly ut 42. II. 6.

Mária-Czell. Tüzetes útmutató, számos képpel, csinos kiállításban. II. Kiadás. (Második 5000 példány.) Csak a múlt évben jelent meg e valóban hézagpótló kedves kis művecske, 5000 példányban és már a második 5000 is elhagyta a sajtót, hogy, mint Mária-Czellről az egyetlen magyar útmutató s ismertető mű, tovább hirdesse és terjessze a hazánk Nagyasszonya iránti hazafias kegyeletet tiszteletet és rabszokást. Mi lehetne szentebb feladata a Jó magyar tanítóság ezreinek, mint éppen ugyanezen Máriatiszelet fentartása, sőt föllendítése. Teljes bizalommal kérjük, buzdítjuk ennek alapján, az összes tanító

urakat, hogy fenti művecskét maguk is megrendeljék másokkal is megrendeltessék, és a hosszú téli estékre olvasmányul minél többeknek ajánlják. Iskolai ifjúsági könyvtárak, olvasóköri és egyetek számára pedig minden lehető esetre szereztessük be egy két példányban. Igen alkalmas e szép kis könyvecske emlékül is, a szorgalmasabb iskolások jutalmazására. Nemes célt szolgál tehát minden tanító, ha a fősorolt módok egyikén másikkal legalább 1—2 megrendelést eszközöl. Szerezzen is mindegyikünk legalább egy ily buzgó megrendelőt, vagy legalább önmaga tegyen erre megrendelést. Hisz ára annyira csekély, az első kiadás 1-50 koronájának csak fele, esetleg piáne csak harmada, különösen több példány megrendelésénél, hogy bárki is könnyen megrendelheti. Sőt, ha megrendelőket gyűjt, tiszteletpéldányul ingyen is megkaphatja. Ily olcsó áron, 75, illetve 50 fillérért, hasonló könyvet megszerezni nem lehet. Kapható a szerzőnél, Tóth János plébánosnál a sopronmegyei Fertőmeggyesen.

Baromfitenyésztés című szaklap, melyet *Hreblay* Emil felügyelő 8 évvel ezelőtt alapított a huszadik évfolyamba nagyobb tartalommal lép be. E szaklap állandó havi melléklete a *Házinyultenyésztés* c. szaklap. A tanulságosan és gyakorlati irányban szerkesztett szaklapokból mindenkinek ingyen küld mutató számokat a *Baromfitenyésztés* szerkesztősége Kolozsvárt, Ferencz József-út 85. sz. Előfizetési díj. 4 K.

HIREK.

Meghívó. Az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács, mely *Zichy Gyula* gróf pécsi püspök védő-elnöksége alatt működik, f. év február hónap 16-án (csütörtökön) délelőtt fél 10 ór!kor a *Szent-István-Társulat* termében ülést tart, melyre t. címet tisztelettel meghívja az elnökség. Az ülés tárgysorozata: 1. Az elnök megnyitja az ülést; az elnökség előterjesztései. 2. A népoktatás függő kérdései előadja *Ember Károly*. 3. A IV. kath. tanítói kongresszus tárgysorozatának a beérkezett javaslatok alapján való megbeszélése; — az előkésztő bizottság jelentései. 5. A keresztény szociális szakosztály szervezése. 5. Indítványok. Budapest, 1911. febr. 1-én, hazafias tisztelettel *dr. Szentgyörgyi Jordán Károly* apát, egyházi elnök, *Ember Károly* lovag, világi elnök, *Dreiszigler Ferenc* titkár.

Az Eötvös-alap közgyűlése. Valahány hír az Eötvös-alap köréből a nyilvánosság elé kerül, az mind botrányos állapotokra mutat rá. E botrányoknak állandóan egy a magvok: az elnökséget erőszakosan magához ragadó, az elnökséget bitorló *Trájtler Károly*. Az Eötvös-alap f. hó 2-án közgyűlést tartott a *Ferenc József Tanítók Házának* üléstermében. *Rákos István* alelnök elnökölt. *Barta Pál* a napirend előtt szóvátette azt a sérelmet, amely az Eötvös-alap elnöke. *Trájtler Károly* részéről *Székelly* titkárt érte és kérte a közgyűlést, foglaljon állást az eljárásával szemben. *Barta* beszéde alatt óriási vihar tört ki. Percekig tartott, míg a csend némileg helyreállott. *Rákos* alelnök azzal a javaslattal állott elő, hogy a közgyűlés utalja a kérdést a választmány elé, amely az ügyet megvizsgálva, a legközelebbi közgyűlés elé javaslatot fog terjeszteni. A közgyűlés végül az elnökölő alelnök javaslatát tette magáévá, amely szerint a felpanaszolt kérdés a választmány elbírálása alá jut. A gyűlés végén *Sturcz György* a következő határozati javaslatot terjesztette elő: «Az Eötvös-alap 1911. év február 2-án tartott közgyűléseü határozatilag kimondja, hogy *Trájtler Károly* elnökkel szemben bizalommal nem viseltetik, (Helyeslés.) elnöki intézkedéseit helyteleníti s eddigi működése nem nyújt biztosítékot az Eötvös-alap békés felvirágzására». Aztán súlyos vádakkal illette az elnököt. A forrongó szenvedélyek kitérései közepette beszéltek azután a szónokok. *Vas József* az indítványt magát elfo-

gadná, de az indokolást semmi szín alatt sem tartja elfogadhatónak. Magát a bizalmatlansági indítványt *Csizmadia* is elfogadja. *Sturcz* György végre határozati javaslatának indokolását, majd nagy viharok után ingítványt is visszavonta. Az elnök a viharos ülést délután háromnegyed három órakor berekesztette. Az Eötvös-alap, közgyűléssel kapcsolatosan, báró Eötvös József halálának évfordulója alkalmából ma délután öt órakor az M. Tud. Akadémia kistermében *Rikos* István elnöklésével Eötvös-ünnepélyt rendezett. *Tóth* József kir. tanácsos, tanfelügyelő hosszabb beszédben foglalkozott báró Eötvös József idealizmusával. Utána *Cserny* József tartotta meg ünnepi beszédet, amelyen Eötvös József baróval, jelentőségével és hatásával foglalkozott tudományos készültséggel. Végül *Görgey* István adta el a «Eötvös» című költeményét.

A katolikus egyház statisztikája. Az egyházi évkönyv statisztikai adatai szerint a katolikus egyháznak jelenleg 50 bíornoka, 13 pátriarchája, 207 érseke és 1257 püspöke van. Az évkönyv szerint a hierarchianak 285,912,838 katolikus hívő van alavetve, akik közül 182,437,522 Európában lakik és pedig 177,385,844 latin és 5,051,678 keleti szerzartasú. Aзиában 5,422,841 a katolikusok száma. Afrikában 2,681,740. Amerikában 86,996,513. Ausztráliában pedig 8,374,422.

A kiállítási okleveleket — mint értesülünk — az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács irodája már megküldte minden egyes kitüntetést nyert kiállítónak. A múlt évi országos bizottsági közgyűléssel kapcsolatosan rendezett kiállításon résztvettek és kitüntettek közül (a hivatalos értesítés lapunk múlt évi 28. számában van közzétéve) akik eddig még nem kaptak kézhez az okmányokat, azok szíveskedjenek ez ügyben a Tanügyi Tanács irodájához (Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28.) fordulni.

Elismerés egy tanítónak. *Strassburger* Endre alsó-mislyei rom. kath. tanító részére a nm. vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr 1910 évi november hó 15-én kelt 127.773. sz. rendeletével a népnevelés terén szerzett kiváló érdemeinek jutalmazásaképpen évi kétszáz (200) korona fizetéstermészetével bíró személyi pótlékok engedélyezett.

Uj katolikus iskola. Ritka s lélekemelő ünnepésben volt része, *Balatonarás* (Zala megye) rk. híveinek január hó 12-én. A reformatio ideje óta nélkülözte kath. jellegű elemi iskoláját, míg végre vagy két század év múltán elérte várva várt óhaját. Megszaporodva katolikus hívőkben, nehéz anyagi áldozatok árán a mai kor kívánalmainak teljesen megfelelő, modern iskolát állított fel, melyet a hívek ájtatos egyházi énekei és imája kíséretében *Czigány* Pál palóznaki plébános szentelt föl és adott át hivatásbeli rendeltetésének. Az ekként létesített és egészen njonnan szervezett kántortanítói állást *Soós* József megválasztott kántortanító tölti be, ki meleg szavakban köszönte meg *Czigány* Pál plébánosnak a hívekhez intézett meghatározó beszédét. Az iskola fölállítására körül az oroszlanrezs a helybeli állami szeretetház igazgatóját, *Molnár* Antalt illeti, mint aki ezen rk. jellegű iskolánál a világi elnökséget odaadó igazi buzgósággal és fáradtsággal tölti be.

TÁJÉKOZTATÓ.

A tanító hátralékos járandóságainak behajtása. (H. B.) Azt írja, hogy díjlevelében megállapított lakaspénzt a fenntartó nem fizeti, emiatt behajtását kérte közigazgatási uton. A szolgabíró a behajtás iránti intézkedés helyett tárgyalást tűzött ki és a tanítót követelésével elutasította. Felebbezés után a közigazgatási bizottság megsemmisítette a szolgabíró döntését és utasította a fenntartót a lakásbér fizetésére. E döntés ellen a miniszter-

hez felebbezték. Ez a felebbezés már két éve vár eldöntésre. Azt kérdezi, hogy mitévő legyen, hogy díjleveléileg megállapított lakásbérét megkapja. Feleletünk az, hogy az 1907. évi XXVII. t.-c. alapján az év végén a kir. tanfelügyelőhöz beterjesztett jelentésében tüntesse ki a díjlevelére hivatkozva a hátralékot és kérje a törvényes intézkedést. Ez nem maradhat el, mert a díjlevelben megállapított lakásbért a fenntartó fizetni köteles és a hátralék a tanító közbejötté nélkül közigazgatási uton behajtandó. Kötelességeit az ügy elintézéséig pontosan teljesíteni tartozik, mert ellenkező esetben fegyelmi vétséget követ el. — **Nyugdíj.** (Cs. B.) Az özvegyet csak akkor nem illeti meg a nyugdíj, hogyha férje már nyugdíjas állapotban vette őt feleségül. Ha azonban ismét tényleges szolgálatba lép és legalább egy évig szolgál, özvegyi ellátásban részesül. Oly intézkedésről nem tudunk, amit levelében említ. Az tévedésen alapszik. — **Katonai kedvezmény.** A szolgálati kedvezmény iránt való folyamodványokat január vagy február havában kell beterjeszteni a járási főtisztviselőnél (főszolgabíró, polgármester) vagy legkésőbb a fősorozás idején a sorozóbizottságnál. A kérvényhez mellékiendő a kinevezési (választási) okirat és az iskolai hatóság bizonyítványa, hogy a rendszeresített állásban tényleg működik.

A SZERKESZTŐSÉG ÜZENETEI.

P. P. 1. A rendelet szerint fizetik havi előleges részletekben. Ezt elfogadni köteles, fő, hogy előlegesen szolgáltatassák ki. 2. A kir. tanfelügyelők számára kiadott utasítás szerint az iskolaszéki elnök jelenlétében végzi a látogatást — **P. E.** A választ megadtuk. — **Sz. F.** Az esküt minden tanító letenni köteles amint állását elfoglalja. — **F. I.** Az új állások szervezésére vonatkozólag részletes utasítást adunk a tájékoztatóban. — **E. Z. 1.** Az illető köteles a községben lakni és tanítani ott, ahol az iskolaszék kijelölte. 2. Többet levelben. — **M. K. Bögöcsir.** 1. Per utján is szorgalmazza. 2. Forduljon a közigazgatási bizottsághoz. 3. A kéredezett famennyiség 8 köbméter. — **R. E.** Levelben feleltünk. — **Sz. Gy.** Helyesen járt el. — **I. I.** Köszönet az értesítésért. — **Cz. E.** Aradon lakik. — **B. I. 1.** Igen, köteles a IV. oszt. kereseti adót fizetni. 2. Köteles a temetést ingyen elvégezni. — **L. S. 1.** Beszámíthatták. 2. Saját osztályának köteles. — **B. A.** Válaszoltunk. — **P. I. 1.** Köteles bekeiretteni a fenntartó. 2. Kérje az egyházi főhatóságtól a javítás elrendelését. 3. Köteles. A beszédet a gondnok végzi, nem az iskolaszék jegyzője. Erre nem kötelezhető. **K. L. 1.** A díjlevelben meghatározott famennyiséget követelheti. Ha pénzürtékben fizetik, azt el kell fogadnia. 2. A hiányzó kertrészt kérje, vagy a megfelelő pénzösszeget. 3. Oly csekélység, hogy azért kár volna szót tennie. A fenntartó jogot formálhat a galyakhoz. — **700.** A kántori teendőket a megkívánt módon köteles végezni. A már meglévő szokás dönt. — **M. S.** Intézzon kérdést az iskolaszéki elnök a kir. tanfelügyelőséghez. — **G. I. 1.** A felvételhez csatolja oklevelének hitelesített másolatát. A választási jegyzőkönyv kivonatát vagy a kinevezési okmány hitelesített másolatát, a keresztlevelet, a díjlevelet eredetiben. A kérvény a miniszterhez intézendő és a kir. tanfelügyelőhöz küldendő be hivatalosan. 2. Az államsegélyért való kérvényhez csatolandó a korpótlék igényét megállapító iskolaszéki határozat. 3. Kérvényt ad be már megelőzőleg. 4. Az iskolaszék eltilthatja. 5. Részvénytársaságok nem kötelesek hitközségi adót fizetni. 6. Az alkalmazottak kötelesek hitközségi adót fizetni. 7. A bizonyítványt érvényesített egyi: hazai polgári iskolában. Négy polgári osztály szükségés.

Fartalom. *Güsswein Sándor dr.*: Tanítók szociális mozgalmá. — *Körödy Miklós*: Reformeszmék a népoktatás terén. II. — *Jósvay Gábor*: Hozzászólás kántorképzésünk kérdéséhez. I. — *Laudi Ferenc*: Kath. tanítók lakásügye. — *A IV. egyetemes kath. tanítói gyűlés.* — *Szemle.* — *Irodalom, művészet.* — *Hírek.* — *Tájékoztató.* — *A szerkesztőség üzenetei.*

gádná, de az indokolást semmi szín alatt sem tartja elfogadhatónak. Magát a bizalmatlansági indítványt *Csizmadia* is elfogadja. *Sturcz* György végre határozati javaslatának indokolását, majd nagy viharok után ingítványát is visszavonta. Az elnök a viharos ülést délután háromnegyed három órakor berekesztette. Az Eötvös-alap, közgyűléseivel kapcsolatosan, báró Eötvös József halálának évfordulója alkalmából ma délután öt órakor az M. Tud. Akadémia kistermében *Ritkos* István elnöklésével Eötvös-ünnepélyt rendezett. *Tóth* József kir. tanácsos, tanfelügyelő hosszabb beszédben foglalkozott báró Eötvös József idealizmusával. Utána *Cserny* József tartotta meg ünnepi beszédét, amelyen Eötvös József baróval, jelentőségével és hatásával foglalkozott tudományos készültséggel. Végül *Görgey* István adta el „Eötvös” című költeményét.

A katolikus egyház statisztikája. Az egyházi évkönyv statisztikai adatai szerint a katolikus egyháznak jelenleg 50 bíró, 13 patriarkhája, 297 érseke és 1257 püspöke van. Az évkönyv szerint a hierarchiának 285,912,838 katolikus hívő van alávetve, akik közül 182,437,522 Európában lakik és pedig 177,385,844 latin és 5,051,678 keleti szertartású. Ázsiában 5,422,841 a katolikusok száma. Afrikában 2,681,740. Amerikában 86,996,513. Ausztráliában pedig 8,374,422.

A kiállítási okleveleket — mint értesülünk — az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács irodája már megküldte minden egyes kitüntetést nyert kiállítónak. A múlt évi országos bizottsági közgyűléssel kapcsolatosan rendezett kiállításon résztvettek és kitüntettek közül (a hivatalos értesítés lapunk múlt évi 28. számában van közzétéve) akik eddig még nem kaptak kézhez az okmányokat, azok szíveskedjenek ez ügyben a Tanügyi Tanács irodájához (Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28.) fordulni.

Elismerés egy tanítónak. *Strassburger* Endre alsó-miszei rom. kath. tanító részére a nm. vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr 1910. évi november hó 15-én kelt 127.773. sz. rendeletével a népnevelés terén szerzett kiváló érdemeinek jutalmazásaképpen évi kétszáz (200) korona fizetéstérmetésével bíró személyi pótlékot engedélyezett.

Új katolikus iskola. Ritka s lélekemelő ünnepelésben volt része, *Balatonarács* (Zala megye) rk. híveinek január hó 12-én. A reformáció ideje óta nélkülözötte kath. jellegű elemi iskoláját, míg végre vagy két század év múltán elérte várta óhaját. Megszaporodva katolikus hívőkben, nehéz anyagi áldozatok árán a mai kor kívánalmainak teljesen megfelelő, modern iskolát állított fel, melyet a hívek ájtatos egyházi énekei és imája kíséretében *Czigány* Pál palóznaki plébános szentelt föl és adott át hivatásbéli rendeltetésének. Az ekként létesített és egészen újonnan szervezett kántortanítói állást *Soós* József megválasztott kántortanító tölti be, ki meleg szavakban köszönte meg *Czigány* Pál plébánosnak a hívekhez intézett megható beszédét. Az iskola föllátása körül az oroszlanrész a helybeli állami szeretetház igazgatóját, *Molnár* Antalt illeti, mint aki ezen rk. jellegű iskolánál a világi elnökséget odaadó igazi buzgósággal és fáradsággal tölti be.

TÁJÉKOZTATÓ.

A tanító hátralékos járandóságainak behajtása. (H. B.) Azt írja, hogy díjlevelében megállapított lakáspénzét a fenntartó nem fizeti, emiatt behajtását kérte közigazgatási uton. A szolgabíró a behajtás iránti intézkedés helyett tárgyalást tűzött ki és a tanítót követelésével elutasította. Felelbbezés után a közigazgatási bizottság megsemmisítette a szolgabíró döntését és utasította a fenntartót a lakásbér fizetésére. E. döntés ellen a miniszter-

hez felelbbeztek. Ez a felelbbezés már két éve vár eldöntésre. Azt kérdezi, hogy mitévő legyen, hogy díjlevelileg megállapított lakásbérét megkapja. Feleletünk az, hogy az 1907. évi XXVII. t.-c. alapján az év végén a kir. tanfelügyelőhöz betérjesztett jelentésében tüntesse ki a díjlevelére hivatkozva a hátralékot és kérje a törvényes intézkedést. Ez nem maradhat el, mert a díjlevelben megállapított lakásbért a fenntartó fizetni köteles és a hátralék a tanító közbejötté nélkül közigazgatási uton behajtandó. Kötelességeit az ügy elintézéséig pontosan teljesíteni tartozik, mert ellenkező esetben fegyelmi vétséget követ el. — **Nyugdíj.** (Cs. B.) Az özvegyet csak akkor nem illeti meg a nyugdíj, hogyha férje már nyugdíjas állapotban vette őt feleségül. Ha azonban ismét tényleges szolgálatba lép és legalább egy évig szolgál, özvegyi ellátásban részesül. Oly intézkedésről nem tudunk, amit levelében említ. Az tévedésen alapszik. — **Katonai kedvezmény.** A szolgálati kedvezmény iránt való folyamodványokat január vagy február havában kell betérjeszteni a járási főtisztviselőnél (főszolgabíró, polgármester) vagy legkésőbb a fősorozás idején a sorozóbizottságnál. A kérvényhez mellékelendő a kinevezési (választási) okirat és az iskolai hatóság bizonyítványa, hogy a rendszeresített állásban tényleg működik.

A SZERKESZTŐSÉG ÜZENETEI.

P. P. 1. A rendelet szerint fizetik havi előleges részletekben. Ezt elfogadni köteles, fő, hogy előlegesen szolgáltassák ki. **2.** A kir. tanfelügyelők számára kiadott utasítás szerint az iskolaszéki elnök jelenlétében végzi a látogatást — **P. E.** A választ megadtuk. — **Sz. F.** Az eszlüt minden tanító letenni köteles amint állását elfoglalja — **F. I.** Az új állások szervezésére vonatkozólag részletes utasítást adunk a tájékoztatásban. — **E. Z. 1.** Az illető köteles a községben lakni és tanítani ott, ahol az iskolaszék kijelölte. **2.** Többet levélben. — **M. K. Bögöcsir.** **1.** Per utján is szorgalmazza. **2.** Forduljon a közigazgatási bizottsághoz. **3.** A kértett famennyiség 8 köbméter. — **R. E.** Levélben feleltünk. — **Sz. Gy.** Helyesen járt el. — **I. I.** Köszönet az értesítésért. — **Cz. E.** Aradon lakik. — **B. I. 1.** Igen, köteles a IV. oszt. kereseti adót fizetni. **2.** Köteles a temetést ingyen elvégezni. — **L. S. 1.** Beszámíthatják. **2.** Saját osztályának köteles. — **B. A.** Válaszoltunk. — **P. I. 1.** Köteles bekerítettetni a fenntartó. **2.** Kérje az egyházi főhatóságtól a javítás elrendelését. **3.** Köteles. A beszédet a gondnok végzi, nem az iskolaszék jegyzője. Erre nem kötelezhető. **K. L. 1.** A díjlevelben meghatározott famennyiséget követelheti. Ha pénzürtékben fizetik, azt el kell fogadnia. **2.** A hiányzó kertrészt kérje, vagy a megfelelő pénzösszeget. **3.** Oly csekélység, hogy azért kár volna szót tennie. A fenntartó jogot formálhat a galyakhoz. — **«700.»** A kántori teendőket a megkívánt módon köteles végezni. A már meglévő szokás dönt. — **M. S.** Intézzon kérdést az iskolaszéki elnök a kir. tanfelügyelőséghez. — **G. I. 1.** A felvételhez csatolja oklevelének hitelesített másolatát. A választási jegyzőkönyv kivonatát vagy a kinevezési okmány hitelesített másolatát, a keresztlevelet, a díjlevelet eredetiben. A kérvény a miniszterhez intézendő és a kir. tanfelügyelőhöz küldendő hivatalosan. **2.** Az államszegélyért való kérvényhez csatolandó a korpótlék igényét megállapító iskolaszéki határozat. **3.** Kérvényt ad be már megelőzőleg. **4.** Az iskolaszék eltilthatja. **5.** Részvénytársaságok nem kötelesek hitközségi adót fizetni. **6.** Az alkalmazottak kötelesek hitközségi adót fizetni. **7.** A bizonyítványt érvényesíteti egyi. hazai polgári iskolában. Négy polgári osztály szükséges.

Fartalom. *Giesswein Sándor dr.:* Tanítók szociális mozgalmá. — *Körödy Miklós:* Reformizmék a népoktatás terén. II. — *Jósvay Gábor:* Hozzászólás kántorképzésünk kérdéséhez. I. — *Laudi Ferenc:* Kath. tanítók lakásügye. — *A IV. egyetemes kath. tanítói gyűlés.* — *Szemle.* — *Irodalom, művészet.* — *Hírek.* — *Tájékoztató.* — *A szerkesztőség üzenetei.*

PÁLYÁZATI HIRDETÉSEK

A nmélt. püspöki kar határozata **köte-**lezőnek nyilvánította a katolikus nép-
oktatási intézetek pályázatainak a «Nép-
nevelő»-ben való közzétételét.

KIADÓHIVATAL:
Szent-István Társulat Budapest.
A KIADÓHIVATAL FŐNÖKE:
LOVÁSZY DEZSŐ.

Pályázati hirdetések minden egyes sza-
vának egyszeri közlése 6 fillér. Csakis
azon pályázatok közöltnének, melyek-
nek díja **előre** lefizettetett.

**A lapot kérjük gondosan megőrizni. Reklamációkat csakis 8 napon belül veszünk
figyelembe. Későbbi pótlásokat példányonként 30 fillér beküldése ellenében teljesítünk.**

Esztergomi érseki megye.

A **bussai** róm. kath. kántortanítói állásra pályázat
hirdetettik. Javadalma: 3 szobás lakás 1 előszobával és
melléképületekkel, továbbá I. pénzben 1. föld és rét évi
haszonbérlete 220 kor., 2. földmunkaváltás 117 kor.,
3. kertilletmény 20 kor., 4. tandíj 150 kor., 5. ismétlősök
tanításáért 24 kor., 6. stóla (körülbelül) 100 kor., 7. lélek-
pénz 21 kor., 8. községi segély 60 kor. Készpénzösszeg
712 kor. Ezenkívül II. természetbeni járandóság 1. pár-
bergabona évi 30 h. liter, 2. tűzifa beszállítva 6 öl és
külön iskolafűtésre 2 1/2 öl. A pályázók személyesen és saját
költségükön tartoznak próbára megjelenni, egy a nekik
legalkalmasabb bármely vasárnapra **március 12-ig**, de
oklevéllel s bizonyítványokkal kellően felszerelt folya-
modványaitat előre kell beküldeniök. Előnyben része-
sülnek, kik a hitelszövetkezet ügyvezetésében jártasak
vagy arra kelvet éreznek. Ennek könyvvezetéseért 300
kor. külön évi díj jár. Az állás nyugdíjazás miatt csak
április 15-én, de akkor okvetlenül elfogalandó. A választás
eredményéről a pályázók utólagosan levélben lesznek
értesítve március végéig. Kelt Bussa (vasuti állomás
Szakal, Nógrád m.). **Lőrök Béla** isksz. elnök. 107 3—3

Nagybölgyéni (Nyitra m.) róm. kath. tanítói állásra
pályázat hirdetettik. Járandósága a lamségéllyel 1000 kor.
Tanterem és lakás — két szoba, konyha, kamra, ól — a
nyár folyamán épült, b-kerített udvarral és kerttel. Iskola
osztatlan, tanítási nyelv magyar. Jellemes erkölcsi mag-
viselet kívánatik és lelkiismeretes működés úgy min-
dennapi, mint ismétlőiskolában. Okleveles tanítók és
tanítónők kérvényeiket **Markovich János** iskolaszéki el-
nökhöz irányítsák **Korosra február 12-ig** bezárólag. Az
állás azonnal elfogalandó.

Az **alsórécsényi** (Nyitra m.) róm. kath. iskolánál osz-
tálytanítói állásra pályázat hirdetettik. Lakása két szoba,
kis konyha. Javadalmazása: községtől 100 kor., állam-
segély 900 kor. Kötelessége I—II. osztályt vezetni, az
ismétlőiskolában felváltva tanítani, a gyermekeket úgy
hétköznap, mint vasár- és ünnepnapokon templomba
vezetni. Férfiak pályázhatnak. A megválasztott a jelen-
legi tanító végkielégítési igényének végleges elintézéseig
ideiglenes minőségben lesz alkalmazva, a fenti ügy elin-
tézése után véglegesítettik. A pályázatok a választás nap-
jáig, **február 14-ig** az alsórécsényi róm. kath. iskolaszék-
hez intézendők. Vasuti állomás, posta helyben. Személyes
megjelenés kívánatik. **Iskolaszék.** 156 1—1

Bankai (Nyitra m.) kántortanítói állásra pályázat hir-
detettik. Javadalmazása: két szoba, konyha, kamra és
többféle címen díjlevél szerint 1000 korona. Ezenfelül
100 korona fizetésjavításnak rendszeres vése folyamatban
van. Stóla járandóság szokásjog szerint meg van alapítva.
Pályázatok a bankai (u. p. Póstyén) iskolaszékhez **már-
cius 2-ig** küldendők. 160 1—2

Egri érseki megye.

Az **ujfehértói** róm. kath. iskola II. tanítói állására
pályázatot hirdetek. Javadalma: államsegéllyel 1000 kor.,
lakás, pince és kert. Kötelessége a rábizandó osztályok
lelkismeretése vezetése és a kántori teendőkben díjtalan
helyettesítés és segédkezés. Határidő **február 16.** **Farkas
Pál** plébános. 159 1—1

A «Népnevelő» 4. számában a **járdánházai** róm.
kath. kántortanítói állásra hirdetett pályázatot **február**

14-iki határidővel megújítom, mely napon a választás
is megtartatik. **Furman István** lelkész helyettes. 153 1—1

Besztercebányai egyházmegye.

Kisócsai (Zólyom m.) magyar tannyelvű róm. kath.
tanítói állásra pályázat hirdetettik. Javadalmazása: tör-
vényes lakáson kívül az engedélyezett államsegéllyel.
1000 kor. Választás **február 23-án** délelőtt 10 órakor
Kérvények a kisócsai (u. p. Nagyócsa) iskolaszék elnöké-
hez küldendők. 161 1—1

Győri püspöki megye.

Szil (Sopron m.) róm. kath. fiúiskolánál egy osztály-
tanítói állásra **február hó 9-ig** pályázat hirdetettik. Fize-
tése: község penztarából 400 kor., államsegélyből 600 kor.,
kertilletmény 30 kor., lakbér 200 kor. havi előleges rész-
letekben. Ezen ulóbbi összeget csak addig élvezi, míg a
község rendes lakásról nem gondoskodik. Köteles egy
tanteremben két osztályt vezetni, az ismétlősöket tarsiával
felváltva tanítani, a gyermekeket naponként szent misére
elkísérni és rájuk felügyelni és a kántorságban segéd-
kezni. Az állását azonnal el kell foglalnia. **Iskolaszéki
elnökség.** 132 1—1

Bogyoszló (Sopron megye) községben egy osztály-
tanítói állomás megüresedvén, arra az alábbiak szerint
február 18-ig pályázat hirdetettik. Javadalma ezer korona
havi előleges részletekben. Lakásul egy szoba Kertillet-
mény helyett, míg az illető nőten, szobájának a leg-
szükségesebb butorokkal való berendezése, takaríttatása
és fűtése biztosítatik. Ha megnősül, e címen csak évi
hús koronára tarthat igényt. Külön illetmény gyanánt
kap, a két kilométernyire fekvő, Potyond fiók-öszegben,
a kápolnában, vasár- és ünnepnapokon, valamint a nagy-
bőjt minden péntekjén, pap nélkül tartandó minden
litániáért egy-egy koronát. Részletesen a díjlevél írja
elő teendőit. A kántori teendőkben segédkezni köteles.
Csak férfi tanító pályázhat. Az iskolaszékhez címzett
kérvények főt. **Farkas Sándor** esperes plébános úrhoz
Bogyoszlóra küldendők. 144 1—1

Kassai egyházmegye.

A **butkai** (Zemplén m.) róm. kath. népiskolánál osz-
tálytanítói állásra pályázat hirdetettik. Fizetés községtől
540 kor., 20 kor. fára, 15 kor. kertváltás, államtól
460 kor. fizetékiegészítés, esetleg korpótlék. Lakása:
két szoba, téli-nyári konyha, kamra, istálló. Ez állás
elnyerésében okl. tanítónők előnyben részesülnek. Köte-
lessége az I. és II. osztályt tanítani s az ismétlősöket a
kántortanítóval főlváltva tanítani. Pályázatok **február
15-ig Gerich Gyula** plébános, isksz. elnök címére Butka
(Zemplén m.) küldendők. 118 2—2

Nagyvárad latin szert. egyházmegye.

Pályázat a **bodonospataki** róm. kath. kántortanító-
ságra. Javadalmazása: alapítványokból 65 kor. egyház-
megyei segély 320 kor. Javori-féle alapból 70 kor. ala-
pítványi misékből 22 kor. tandíjból 24 kor. ismétlőisko-
láért 50 kor. stólából 120 kor. 17 hold szántóföld haszon-
béré 140 kor. gabona és szénaváltása 90 kor. 6 öl fa,
államsegély 101 kor. lakás és kert. Pályázati határidő
február 10. Az állás azonnal elfogalandó. Az okleveles
folyamodók kérvényeiket a bodonospataki róm. kath.
iskolaszékhez küldjék. (u. p. Pappfalva, Bihar m.) 133 1—1

Nyitrai püspöki megye.

A harmatosi (Trencsén m.) róm. kath. másodtanítói állásra pályázat hirdették. Fizetése: 100 kor. hitközségtől, 900 kor. államsegély, s kertilletmény. Csinos lakása 2 szobából, konyhából és éléskamrából áll. Tanítónők is pályázhatnak. Az állás azonnal elfoglalandó. *Blazsek Lajos* esperes Harmatos. 139 1—1

A felsővadási (Trencsén megye) róm. kath. tanítói állásra február 12-ig pályázatot hirdetek. Pályázhatik okl. magyarul-tól tudó hivatásbeli, lelkiismeretes pontos tanító, vagy tanítónő. Kötelessége jelenleg az I—II. oszt. növendékeivel a tanévet befejezni, a jövő tanévtől kezdve az iskolásokat az I. osztálytól a VI-ig vezetni, amikor is a második tanító utána megkezdji az I-ső s a többi osztály vezetését fölülé. Azonkívül köteles a gyermekeket vasár- és ünnepnap a templomba vezetni és a körmenetekben is rájuk vigyázni. Járandósága: 1000 kor. és a kertilletmény. 1 szobából, konyhából álló lakás és a többi esetleg szükséges gazdasági helyiség az iskolaszék határozata értelmében. *Májer Endre* iskolaszéki elnök. 135 1—1

A barátságabadi (Trencsén mellett) róm. kath. iskolaszék II. tanítói állásra pályázatot hirdet. Jövedelme: fides lakáson kívül 900 kor. államsegély és 100 kor. hitközségtől. Kérvények február 7-ig küldendők Czobolyfalura az elnökhöz. 140 1—1

Pécsi egyházmegye.

Báta (Tolna megye) róm. kath. iskolaszéke egyik tanítói állomásra okleveles helyettes keres jelen iskolai évre. Fizetése havi 90 korona. Ajánlatok plébánia hivatalra címzendők. Állás azonnal elfoglalandó. 138 1—1

Dűzs fiókközségben róm. kath. tanítói állásra febr. 15. határidővel pályázat hirdették. Javadalmazás: a hitközségtől 200 kor. fizetés és 20 kor. kertvátság, 800 kor. államsegély. Új, csinos lakás a szükséges helyiségekkel. A kántoriakban is köteles segédkezni német nyelven. Egyéb kötelek díjvelvél szerint. Állás márc. 1-én elfoglalandó. Kérvények a tolna-hőgyézi plébániahivatalhoz küldendők. *Schäfer József* plébános. 143 1—1

A palotabozsoki (Baranya m.) róm. kath. férfitanítói állomásra február 12-re pályázat hirdették. Javadalmazás: államsegéllyel 1000 kor., kertvátság 20 kor. s egy szoba. Tannyelv magyar, de a német nyelv is megkívántatik. Kötelessége az előirt osztályokat vezetni, a gazdasági ismétlőiskolában a közismereti tárgyakat tanítani, a kántoriakban segédkezni, helyettesíteni és a pécsegyházmegyei róm. kath. tanítóegyesületbe mint rendes tag belépni. Némi orgonajártasság előnyös. *Göttl Ádám*, iskolaszéki elnök. 154 1—1

Szepesi püspöki megye.

Szlatvin (u. p. Szepesolaszi) r. kath. kántortanítói állomásra február hó 13-iki határidővel pályázat hirdették. Az 1000 koronáig államsegély folyósítása folyamatban van. Új iskola, szép lakás. Tót nyelv ismerete kívántatik. Személyes megjelenés előnyös. *Iskolaszék*. 136 1—1

Alsószépfalui (Szepes m. u. p. Lucsivna) községben megüresedett róm. kath. kántortanítói állomás javadalmazása: államsegéllyel, földek és természetbeni járulékokkal 1000 kor., azonkívül mellékjövedelem, természetbeni lakás nagy kerttel. Tót nyelv bírása szükséges. Állás azonnal elfoglalandó. Kérvények február 9-ig. Iskolaszék címére küldendők. *Iskolaszéki elnök*. 145 1—1

Szombathelyi egyházmegye.

A rábakecsédi iskolaszék pályázatot hirdet osztálytanítói állásra február 12-ére. Javadalmazás: 1 butorozott szoba, 1000 kor. fizetés, 20 kor. kertilletmény. Az állás azonnal elfoglalandó. Kérvények iskolaszék címére küldendők. Csak férfiak pályázhatnak. 149 1—1

Váci egyházmegye.

A vecsési róm. kath. iskolaszék helyettes tanítónót keres június végéig, havi 100 korona fizetéssel. Jelentkezés folyó hó 12-ig az elnöknel. 148 1—1

Veszprémi egyházmegye.

Csót (Veszprém megye) róm. kath. osztálytanítói állására február 12-ére pályázat hirdették. Jövedelme: állam-

segéllyel 1000 korona, butorozott szoba. Kötelessége kántoriakban segédkezni. *Csóthi Géza* esperes. 142 1—1

Lókút (p. Zirc, Veszprém m.) osztálytanítói állásra pályázat hirdették február 12-ig. A róm. kath. nőtlen, kántoriakban is képesített tanító fizetése államsegéllyel 1000 kor., 20 kor. kertvátság, butorozott szoba fűtéssel. Szükséghez képest a kántori teendőket díjtalanul köteles végezni. *Róm. kath. iskolaszék*. 152 1—1

Szomajomi osztálytanítói állásra pályázat hirdették. Javadalmazása 1000 kor. készpénz, butorozott szoba fűtéssel. Kötelessége egy tanteremben tanítani, kántoriakban segédkezni, a Gondviselés egyházmegyei nyugdíjintézetnek tagjává lenni. Személyes megjelenés előnyös. Pályázati határidő és választás február 14-én délelőtt. Kérvények plébániahivatalhoz Kaposszentbenedek, u. p. Bárdibükk küldendők. 158 1—1

Az ác teszéri (Veszprém m., u. p. Súr) róm. kath. iskolánál megüresedett osztálytanítói állásra pályázat hirdették. Javadalmazás: egy butorozott szoba, hitközségtől 400 kor., államsegéllyel 600 kor., lakás és kerpótlek 120 kor. Kötelességei a díjlevélben felsoroltak. Nők is pályázhatnak. Énekülésben, orgonálásban járta-ak előnyben részesülnek. Okmányolt kérvények február 15-ig az iskolaszékhez küldendők. 151 1—1

A mosdósi plébániához tartozó Nagyberki (Somogy m., vasúti megálló) fiókközségben osztálytanítói állásra pályázat hirdették. Javadalmazás: egy butorozott szoba, 8 köbméter fa értéke 80 kor., 20 korona kerpótlek, 600 kor. államsegély, 400 kor. a községtől és a jövő tanévtől a gazdasági ismétlő iskola vezetéséért 100 kor. Határidő és választás február 12. Csak férfiak pályázhatnak. *Iskolaszék*. 140 1—1

A savolyi (közel a Balatonhoz) róm. kath. osztálytanítói állásra pályázat hirdették. Fizetése: 1000 kor., melyből 400 kor. államsegély. Lakása egy butorozott szoba fűtéssel és tisztogatással. Kántori teendőkben jártasság előny. Kérvények február 19-ig Szántó László esperes plébános úrhoz Somogysámszonba küldendők. 134 1—1

Fiatal, nős, magyarul, németül és horvátul beszélő okl. tanító tanév végén tesz zenekántori vizsgát. Több évi gyakorlattal a zene, kántorság s gregorián énekeztetésben jártas, megfelelő orgonas avagy kántortanítói állást keres. Ajánlatok «Tanító» Hörnyék, p. Sásd (Baranya m.) küldendők. 156 1—2

Sürgösen keresek magyar tanítónóket nyelv és zenei ismeretekkel vagy anélkül is. Gyermekkértésznők minden időben kedvező alkalmazást kaphatnak. *Faragó Franciska* Budapest, Váci-körút 64. II. em.

Orgona-megáldás. A tiszafüredi róm. katolikus templom új orgonájának a megáldása megható ünnepséggel, nagyszámu hívek jelenlétében vasárnap délelőtt történt. A megáldást főpásztori engedéllyel Fábry Dezső plébános végezte. Ez alkalommal igen szép beszédet tartott s hálásan emlékezett meg a bőkezű adományozókról: néh. Rapaics Rajmund egri apátkanonok, aki 4000 koronát hagyományozott az orgonára s néh. Hering József és családjáról, akik 600 koronával járultak hozzá, hogy a templom nagyságának megfelelő orgona elkészíthető legyen. A beszéd végeztével megszólalt az orgona s a jelenlevők meghatóan hallgatták annak kellemes, szép, áhítatra buzdító s lelkesítő hangját. Az orgona valódi mű, mely készítőjének dicséretére válik s az elismerés hangján kell, hogy szóljunk annak készítőjéről: *Rieger Ottó* cs. és kir. udv. orgonagyárosról.

STAMPAY ének és imakönyve

bővíve és félvásonban ..... 30 fill.
Vásonban ..... 50 fill.
Tízre egy ingyen, kotta is egyszer ingyen!
Köbölkuton, (Esztergom megye.) 157 1—10

Korszakalkotó hangszertalálmány! HEGEDŰ ÖSSZEKÖTVE HARMONIUMMAL!

Nincs a jelenkornak bámulatraméltóbb hangszere, mint a szabadalmazott

„ÖSSZETETT HANGSZER“

melynél a hegedű csodával határos elmés módon van egyesítve harmoniummal olyformán, hogy a harmoniumbillentyűk abban a pillanatban, amikor lenyomódnak, lenyomják egyúttal a hegedű hurjait is ott, ahol szükséges. Ezen

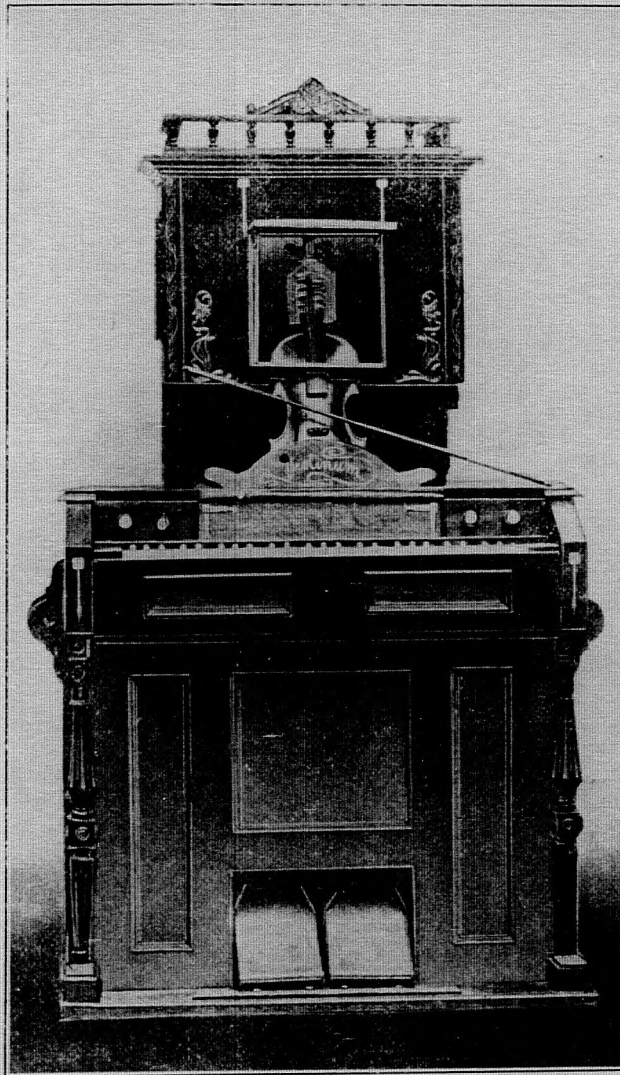
ÖSSZETETT HANGSZER, -en

bárki, aki harmoniumon játszik, háromféle zenét produkálhat: vagy tisztán hegedűszó, vagy kizárólag harmonium, vagy hegedűharmoniummal együtt.

Zeneszakértők, kiknek ezen hangszer be lett mutatva, a legnagyobb elragadtatással nyilatkoztak úgy a «hangszer» gyönyörű hangjáról, mint annak gyakorlati értékéről.

És valóban, ha ezen

ÖSSZETETT HANGSZER“-en

megszólal a hegedűharmoniummal együtt, a két egybeolvadó gyönyörű melódia e «hangszer» a legértékesebb, legideálisabb hangszert teszi. A «hangszer» alakja oly remek, hogy a legelőkelőbb főúri szalonoknak is díszére válik. Zenekedvelők, kik egyes zenedarabokat különféle hangszínezettel óhajtanak játszani, okvetlenül szerezzék be maguknak a szabadalmazott

HEGEDŰ-HARMONIUM-ot.

De szerezzék be azok is, kik a zenéhez keveset értenek, mivel a szab.

HEGEDŰ-HARMONIUM-on

az egyes darabok egy ujjal játszva is gyönyörű hegedű-harmonium-szó-lóban részesítik a hallgatót. Amennyiben valaki harmoniummal már rendelkeznek a birtokában levő harmoniumát egy

HEGEDŰ-HARMONIUM-mal

óhajtaná becserezni ezen óhajtatását alant írott cég bárkinek készséggel teljesíti

□□□□ Ezen szabadalmazott □□□□

„HEGEDŰ-HARMONIUMOK“

□□□□ a következő árak mellett kaphatók: □□□□

1.	4 1/2	oktávú	4	reg.	1	játékos,	matt	szekrény	260	korona.
2.	6	1 1/2	fényezett	320						
3.	8	2	fényezett	400						
4.	11	2 1/2	fényezett	480						
5.	15	3	fényezett	560						
6.	17	3 1/2	fényezett	600						
7.	19	4	fényezett	700						
8.	21	4 1/2	fényezett	800						
9.	22	5	fényezett	900						
10.	22	5 1/2	fényezett	950						
11.	23	6	fényezett	1000						

A «Hegedű-harmonium» árai azért lehetőleg a legszolidabbak, hogy azokat a legszerényebb anyagi körülmények között levő zenekedvelő egyének is beszerezhesek.

MEGRENDELÉSI FELTÉTELEK:

Mivel ezen «Hegedű-harmoniumok» csak rendelés esetén szerelhetők föl teljesen, azért rendelés esetén ezen felszerelésekre — biztosíték fejében — a megrendelt hangszer árának 20% a fizetendő, a hátralévő összeg pedig szállítási alkalmával lesz utánvételezve.

Azon n. b. rendelők, kik használt harmoniumot küldenek be, becserezés végett, biztosítékot nem fizetnek.

Ezen «Hegedű-harmonium»-oknak Magyarország és Balkán államok területére egyedüli szállítója:

Bingold Kálmán hangszerkereskedő,
orgona- és harmonium-készítő

PÉCS, Király-utca 42. szám.

Első magyar vill. erőre berend. hangszergyár.

Stowasser János

császári és kir. udvari szállító,

a m. kir. operaházi tagok, budapesti színházak, zeneakadémia, zenedék, az összes fővárosi iskolák stb. szállítója, a hangfokozó gerenda és a javított Rákóczi-tárogató feltalálója.

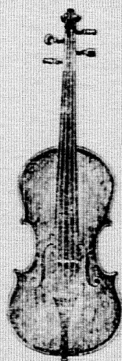
Budapest, II., Lánchíd-u. 5. sz.

Gyár: II., Öntőház-utca 3. sz.

Magyarország legnagyobb vonós
és fuvós hangszergyára.

Ajánlja minden-
nemű saját gyár-
ban készült hang-
szereit, ugyszint
burókat és hang-
szer-alkatrészeket.
hegedűk, csónál-
S koronától.

Hangfokozó-
gerenda, mely által
bármely hegedű,
gordonka, helesz-
ese után sokkal
több, erősebb hang-
gát nyert (biztos si-
aer). 283-11.

Tárogatók 70
koronától.

Harmoniumok
50 koronától.

Pedal-harmo-
niumok legolcsóbb
gyári árban.

Tanerőknek
kedvezmény!

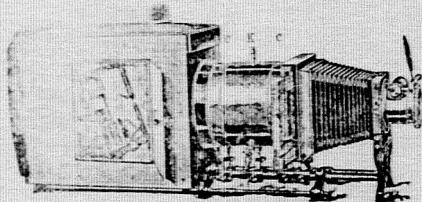
Javítások a leg-
művészebb kivitel-
ben. — Árjegyzék
kiváratra ingyen
bérmentve.

MARX és MÉREI

tudományos műszerek gyára

VI. BULCSÓ-UTCA 7. : : : TELEFON 21—06.

Detitógépek, diapositívek, fizikai és egyéb tanítási eszközök.

Felkezeti
iskolák tel-
jes felsze-
relése az új
tantervsze-
rint.

Árjegyzékek
díjlanul
küldetnek.
404—26

Eredeti Zimmermann, Lanberger, För-
ster-féle sahis előrangú gyártmányok.

Zongorák, pianinok.

Képviselője

Hörl Nándor, Pozsony, Ventur-utca 24.

Cs. t. azonnali készpénzfizetésre. Tanároknak
szerfelett előnyök : : : Prospekt is ingyen.

Különleges szőlőfajok, ismert szőlőfajok

Gyöngyös-sima szőlőoltvány, sima szőlő-
visontai bo- vessző, gyökeres szőlőoltvány,
rok árjegy- gyökeres szőlővessző, sima és
zéke ingyen gyökeres amerikai vesszők : :
és bérmentve

SZÉKELY I. JÓZSEF

GYÖNGYÖS, SZENT URBÁN-TEMPLOM.

141 1—10

MÁRCIUS 15

megünneplésére rend-
kívül alkalmas, köny-
nyen előadható, isko-
lai és ifjúsági egyfelvonásos színjátékok. 1. Március 15.
2. A szabadság ünnepe. 3. Az öreg honvéd. A három
füzet postai szállítással 2 korona. Egy füzet 90 fillér.
Küldi: Pásztor József Budapest, I. ker., Fehérvári-
út 35., III. emelet 4. szám. 146 1—5

MÁRIA SÉGV DECSÜNK

1. rész, 50 rémek szép Mária-
ének és szes- orgona kísérettel
4 kor., II. rész (szinten 50
ének) 3 kor. Együtt a két füzet 6 kor. 8 csinos és cal-
lamos előjáték 2 korona 40 fillér. 147 1—5

ZÁMBÓ KÁROLY tom. katolikus kántor SZEGED.

ORGONAÉPÍTÉSI MŰINTÉZET

RIEGER OTTÓ

hazánk legnagyobb orgonájának
(a királyi orgonájának a koroná-
zasi templomban) alkotója, vil-
lamos gépekkel berendezett és
es királyi udvari orgonagyára

Budapest, VII., Garay utca 48

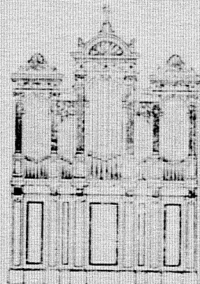
Cs. és királyi udvari szállító.

A pári-i, becsi, stb. kiállítások-
kon kitüntetve. Kedvező fizetési
feltételek mellett pneumatikai
nemeshang- orgonákat szállít.

Mindenmű orgonajavításokat
és hangolásokat lelkiismeretes
pontossággal teljesít.

Tervezetket és mintarajzokat
kiváratra díjmentesen küld.

64 1—52

Orgona-harmoniumokat

mindkét rendszer szerint legolcsóbban szállít

PAJKR REZSŐ ÉS TSA

Budapest, X., Delej-utca 25/B (Tisztviselőtelep).

Pedálos harmoniumok mindkét rendszer
szerint és minden nagyságú pontos or-
gona-mérettel templomi, szeminariu-
mók részére és mint a koronázott orgonák

Bérmentes szállítás az utolsó
vasuti állomásig.

Tanerőknek s lelkészeknek különös szá-
zalékengedmény. Árjegyzék ingyen és
bérmentve. Beszélgetés eregfelelveve

67